

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

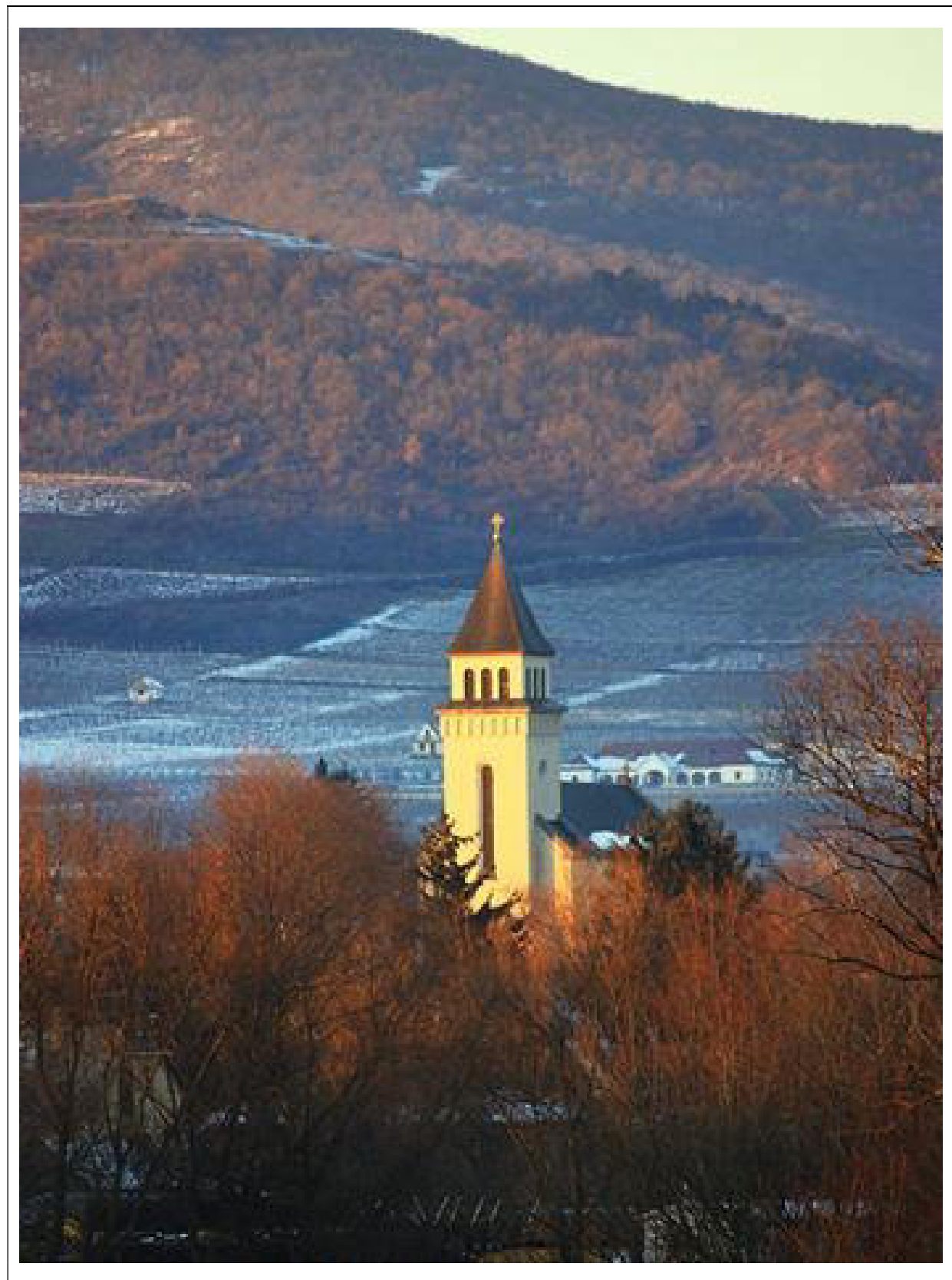
BODROGKISFALUD

Szerkesztése lezárult 2019. esztendő Március havában ~

Tartalom ~

<u>Polgármesteri köszöntő ~</u>	5
<u>Bevezetés ~</u>	6
<u>Tokaj-Hegyalja történeti vázlata ~</u>	8
<u>Bodrogkisfalud bemutatása ~</u>	
Természetráajz	10
Településtörténet	12
Itt élő emberek	14
<u>Épített örökségünk ~</u>	
Településszerkezet	16
Nemzetközi védelem	19
Országos védelem, régészeti érintettségű területek	19
Helyi védelem	20
<u>Természeti örökségünk ~</u>	
Tájhasználat	24
Településképileg meghatározó természetvédelmi területek	25
Egyedi tájérték	28
<u>Eltérő karakterű településrészek ~</u>	29
Történelmi településrész	30
Új lakóterület	32
Ipari terület / Vasút	33
Zöldterület / Mezőgazdasági terület	34
<u>Építészeti ajánlások ~</u>	35
Telepítés	36
Telek kiválasztása / Épület elhelyezése a telken	36
Építészeti tömeg formálása	38
Alaprajz / Épületszélesség, épületmagasság	38
Tetőidom / Tetőgerinc iránya	40
Homlokzati arányok / Tornácok, előtetők pergolák	42
Anyag- és színhasználat	46
Homlokzat / Lábazat / Nyílászárók, faszerkezetek / Tetőhéjázat	46
Részletek	50
Kerítések / Támfalak / Gépészeti kültéri egységek elhelyezése	50
Kerti építmények, garázsok / Pincék	54
Felújítás / Fenntarthatóság	56
Ajánlások karakterterületenként	58
<u>Kertészeti ajánlások ~</u>	59
Magánkertek	59
Hátsó kertek / Előkertek	60
Burkolatok, szegélyek / Kerti bútorok	61
Madárbarát kert / Gólyafészkek / Komposzt	61
Közterületek	64
Közterek, parkok, folyópart	64
Temető, útszéli kereszték, emlékhelyek, szobrok	65
Fasorok, utcafronti ültetések / Járdák, lépcsők mellvédek	66
Utcabútorok / Játszóterek, sportpályák /Köztéri parkolók	68
Feliratok, hirdetések, reklámtáblák	70
Közterületi megvilágítás / Közművek elhelyezése	71
<u>Mai példák ~</u>	72
<u>Összegzés ~</u>	75

Polgármesteri köszöntő ~

Kedves Olvasó!

Tisztelettel ajánlom figyelmébe a **Településképi Arculati Kézikönyvet**, mely betekintést ad településünk, Bodrogkisfalud múltjába, jelenébe és előremutat a jövő mikéntjébe. Ahhoz próbál segítséget nyújtani, hogy a falu régmúltjára, napjaink lehetőségeire építve hogyan fejlődhet, hogyan épülhet, szépülhet anélkül, hogy több száz éves arculatát elveszítené, szakítana hagyományaival és értékeivel.

E gyönyörű természeti környezetben, a Bodrog folyó és a Zempléni-hegység ölelésében fekvő kis falu valóságos gyöngyszem. Az itt élő emberek szorgalma, élni akarása, vendégszeretete méltó arra, hogy lakóhelyük élhető, biztonságos, folyamatosan fejlődő életteret biztosítson számukra.

A jövőképből helye kell, hogy legyen annak, ami volt és annak, ami van, ezekre építkezve tervezhetünk jövőt. Ahogy nagy költőnk, Vörösmarty Mihály írta:

„ A múltat tiszteld a jelenben, s tartsd a jövőnek. ”

Ehhez a munkához nyújt útmutatót e kiadvány. Kérem, forgassák, merítsenek belőle ismereteket, tiszteletet, reményt, hitet!

Ádám László
Polgármester

Bevezetés ~

Országunkban jelentős gazdasági és társadalmi fejlődési folyamatok figyelhetők meg napjainkban. A fejlődésben benne van a korszerűség igénye, azonban a korszerűség és az „új” megteremtésével egyidejűleg mindannyiunk kötelessége és felelőssége meglévő értékeink tiszteletben tartása, megőrzése.

Szűkebb értelemben vett környezetünk, azaz házunk, kertünk kialakítása és védelme mellett, talán még fontosabb feladatunk egész településünk, utcáink, tereink, épített és természeti környezetünk értékeinek védelme; tehát környezetünk minőségének javítása mellett annak megóvása is. Ez a követelmény még erősebben jelentkezik a világörökségi védeltséget élvező Történelmi Borvidék Kultúrtáj Tokaj-hegyaljai 27 településen – mind a belterületeket, mind a külterületeket illetően.

Termu és köre rajz. Keleti Gusztáv.

Üzveggy Fuchs György-ne műintezete München.

Tokaj-Hegyalja világörökségi terület településeire készülő Településképi Arculati Kézikönyvek településképi szempontból rendszerezik településeinket, irányt mutatnak a lehetséges fejlődés számára. Készítésük során felhasználtuk a világörökségi védeltséget szabályozó alapidokumentumok, törvények, kormányrendeletek előírásait, szellemiségét, melyek a teljesség igénye nélkül az alábbiak:

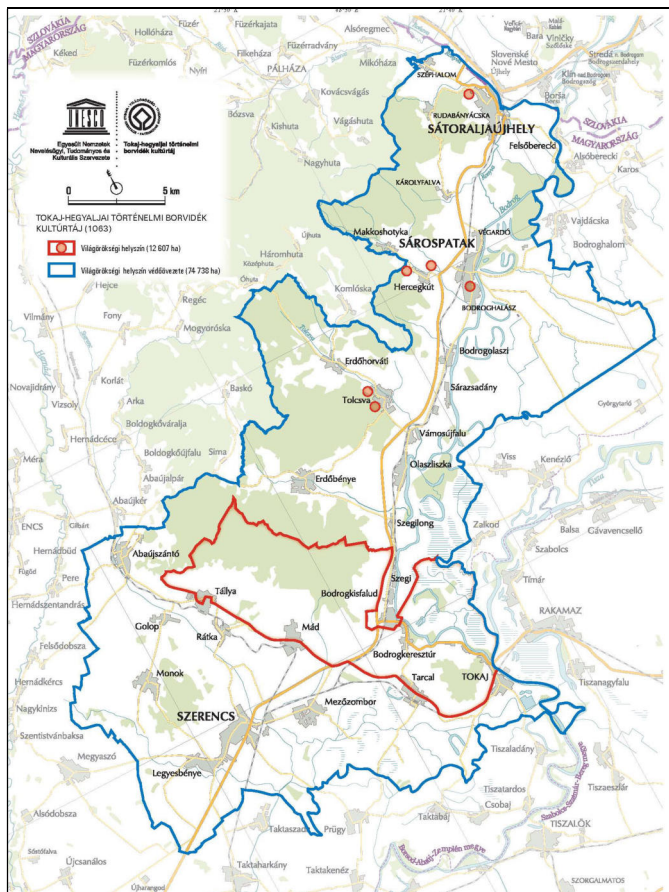
A világörökségről szóló 2011. évi LXXVII. törvény - Világörökségi törvény

A Világörökségi törvény rögzíti a világörökséggel kapcsolatos alapfogalmakat, melyek közül talán a legfontosabb az alábbi fogalommagyarázat.

Kiemelkedő egyetemes érték: „A világörökségi helyszín által megtestesített érték, amely kivételessége és páratlansága miatt nemzetközi szempontból is kiemelkedő és egyedi kulturális örökségi, illetve természeti jelentőséggel bír, ennél fogva folyamatos megőrzése és védelme az egész emberiség, a jelen és jövő generációi számára kiemelkedő fontosságú”

A törvény a világörökségi terület védelmét közérdeknek tekinti, és meghatározza a legfontosabb szempontokat.

Alap gondolata szerint a világörökségi terület használata, bemutatása és fejlesztése során meg kell őrizni a helyszín eredeti értékeit, annak egységes látványát, hitelességét, a címhez méltó funkcióját, jellegét.

Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék Kultúrtáj világörökségi kezelési tervéről

Konkrétan meghatározza és rendszerbe foglalja a világörökségi helyszín kiemelkedő egyetemes értékeit, azok attribútumait, a környezeti, természeti, klimatikus értékeket és azok adottságait kihasználó szőlőművelést és borkultúrát, valamint az ezzel párhuzamosan kialakult tájkaraktert, településkaraktert, a kulturális örökség értékeit, a pince-rendszereket.

Céljával tűzi ki ezen egyetemes értékek sértetlen és hiteles megőrzését, a sértő vagy veszélyeztető állapotok megelőzését, megszüntetését.

Meghatározza a célok eléréséhez szükséges stratégiát és annak intézmény-rendszerét, melyek a Tokaj Borvidék Fejlesztési Tanács, a Világörökségi Gondokszág, a Tájgondnokság, a térségi főépítész, a települési főépítészek és a tájegységi tervtanács.

485/2016. (XII. 28.) Kormányrendelet

A településképi védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény

Meghatározza az önkormányzatok településképi-védelmével kapcsolatos feladatait, a Településképi Arculati Kézikönyvek készítésével és a Településképi Rendeletek megalkotásával kapcsolatos szabályokat, a reklámok elhelyezésének településképet érintő szabályrendszerét.

További vonatkozó jogszabályok:

- 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről,
- a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. Törvény,
- 496/2016. (XII. 28.) Korm. rendelet a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról.

A kézikönyv célja:

- ~ megismertetni a település építészeti és táji karakterét – szépségeit, értékeit, egyedi jellegzetességeit,
- ~ a település karakteréhez illeszkedő jó példák felmutatásával segíteni az építetőket, tervezőket,
- ~ védeni, erősíteni az egységes, harmonikus faluképet.

A kézikönyv nem tartalmazza a konkrét építési helyszínekre vonatkozó építésügyi jogszabályi előírásokat és nem helyettesíti a területileg illetékes világörökségi tervtanács véleményét.

Tokaj-Hegyalja történeti vázlata ~

Tokaj-Hegyalja a Zempléni hegység déli lankáin, a Bodrogtörzs árterületének szomszédságában fekszik. Ezt a Felvidék és az Alföld, azaz két eltérő természeti nagytáj határán fekvő területet vásárvonalnak nevezik, amire nagy gazdasági aktivitás és sokszínű termelési mód volt mindig jellemző.

Tokaj-Hegyalja legősibb emléke az Erdőbényén talált 10 millió éves szőlőmaradvány.

A vidék már az ősidőktől fogva lakott volt. Az őskőkorszak első maradványa egy mamut lelet Tarcáról, de fellelhetők őskori emlékek is a kerámia leletektől kezdve a pattintott obszidiánon át, a bodrogtörzsi földvár-szerű településig. Tokaj már a római korban fontos stratégiai szereppel bírt, hiszen itt volt a Kárpát-medence legfontosabb kereskedelmi útjának tiszai átkelőhelye.

Szinte biztos, hogy már a honfoglalás előtt virágzó szőlőkultúra volt e vidéken, valószínűleg ártéri, fára futtatott formában. Honfoglaláskor ezt a területet a szőlőműveléshez értő kabar törzs szállta meg. E kor legjelentősebb régészeti lelete a magas rangú, honfoglaló magyar vezér lovas sírja Tarcalon, amelyben több száz ezüst öv- és lószerszámdíszet találtak, illetve egy aranyozott ezüst tarsolyt.

A XI. századra kialakult Zemplén vármegye, s a következő századra egyre több terület került nemesi családok birtokába, a korábban királyi kézben lévő vármegyében. A tatárjárás után IV. Béla olaszokat és vallonokat hozatott Tokaj-Hegyaljára az elpusztított szőlőterületek újratelepítésére. Ekkor épült ki a kereskedelmi utak védelmét szolgáló várak láncolata. A XIV. század első felében Károly Róbert ismét olaszokat telepített a borvidékre, ekkor történt a nagyobb szőlőtelepítések, illetve a kisvárosias települések kialakulása. A jómódú felvidéki bányavárosok, a szerémségi bor felvásárlói felfedezték a kiaknázatlan tokaji borvidéket. Kezdetben borvásárlóként, később, az 1400-as évek végén már birtokosokként jelentek meg itt.

A török támadásai előtt számos szerémségi szőlőtermelő települt át Tokaj-Hegyaljára. A nagyhatalmú Garai család is ekkor jelent meg Tokajban, akiknek az aszú első írásos feljegyzését köszönhetjük 1571-ből. Bár a települések többségét a török feldúlta, a huzamos hódoltság helyett itt a békés gyarapodást hozta el ez az időszak. A fejlődést segítette a Rákóczi család fokozatos, 1598 és 1700 között zajló tulajdonba kerülése, ami mellett azonban megmaradtak a változatos birtokviszonyok: királyi, fejedelmi és főúri birtokok, sőt felvidéki városok birtokai váltották egymást, elsősorban a szőlőterületeken. Jelentős volt az egyházi birtok és bortermelés is.

A reformáció szinte elsöprő erővel jelent meg itt, legjelentősebb alakjai a környéken működtek. A máig álló, legkorábbi világi épületek is ekkor, a XVI. század közepétől kezdtek épülni. Meghatározóvá vált a mezőváros (oppidum), e sajátos magyar településtípus, egyfajta átmenet a szabad királyi városok (civitas) főként polgárokat és nemeseket tömörítő társadalmára, és a földesúri fennhatóság alá tartozó jobbágy/zsellérfalvak (possessio) között. A fellendülő paraszti árutermelés, esetünkben a bortermelés alapozta meg a falvak lakosságának megerősödését. Ezek a települések, bár lélekszámban kicsik (3000-5000 fősek) voltak, idővel jogi, gazdasági, társadalmi, kulturális és egyházi kiváltságokhoz jutottak és a céhes iparos lakosság tekintetében is nagy jelentőséggel bírtak. A vásártartási jog birtokában, a maradványföldök öröklésében és tulajdonlásában olyan jogokkal rendelkeztek, melyek a feudalizmus kori társadalmi helyzettől (jobbágy, zsellér, polgár) függetlenül mindenkinek fejlődést biztosíthattak.

Az országos törvények is támogatták a borvidéket: a szőlők nem tartoztak a telekállományhoz, szabadon örökíthetők és elidegeníthetők voltak. A szőlőbirtokosok a település lakóitól elkülönült közösséget alkottak (hegyközség), amelyben a helyben lakóknak és az extraneusoknak (bebíróknak), a jobbágyoknak és a nemeseknek azonos jogaik és kötelezettségeik voltak.

A Rákócziak az országos politika térképére is felhelyezték Tokaj-Hegyalját. Számos nagy jelentőségű esemény zajlott Tokajban, Szerencsen, vagy Sárospatakon, illetve a szabadságharc eseményei is innen indultak ki. A fegyverkezés egyik fő finanszírozója a bor volt, II. Rákóczi Ferenc nagyfejedelem a francia királyi udvartól, Lengyelországon át egészen Nagy Péter orosz cárig ápolt intenzív diplomáciai és gazdasági kapcsolatokat, amiknek az alapja az aszú volt.

A szabadságharc leverését követően a Rákócziak birtokai a királyi udvarra szálltak, majd onnan tovább, több császárhű családhoz. Nekik köszönhető a helyi épületállomány egy jelentős szelete, a kúriák és udvarházak.

A XVIII. század jelentős betelepítéseket is hozott, ami a szabadságharc utáni elnéptelenedést és a korábbi pestisjárványok miatti népességfogyást pótolta. Míg a sváb telepések egy-egy településen egy tömbben éltek, a szlovák, ruszin és lengyel szőlőmunkások szórányosan ott telepedtek le, ahol munkát kaptak. A görög és örmény kereskedőket pedig a XIX. század elején galíciai zsidó menekültek követték. E népek mind hozták magukkal kultúrájukat, vallásukat, szokásaikat, ami a települések képére, sőt szerkezetére is hatással volt.

1737-ben egy királyi leirat felsorolta azokat a településeket, amelyek határában a „tokaji bor” előállításához alkalmas szőlő termelhető, az 1765-ben és 1772-ben készült állami összeírásokban már a dűlőnevek és a szőlővel beültetett területük nagysága is szerepel.

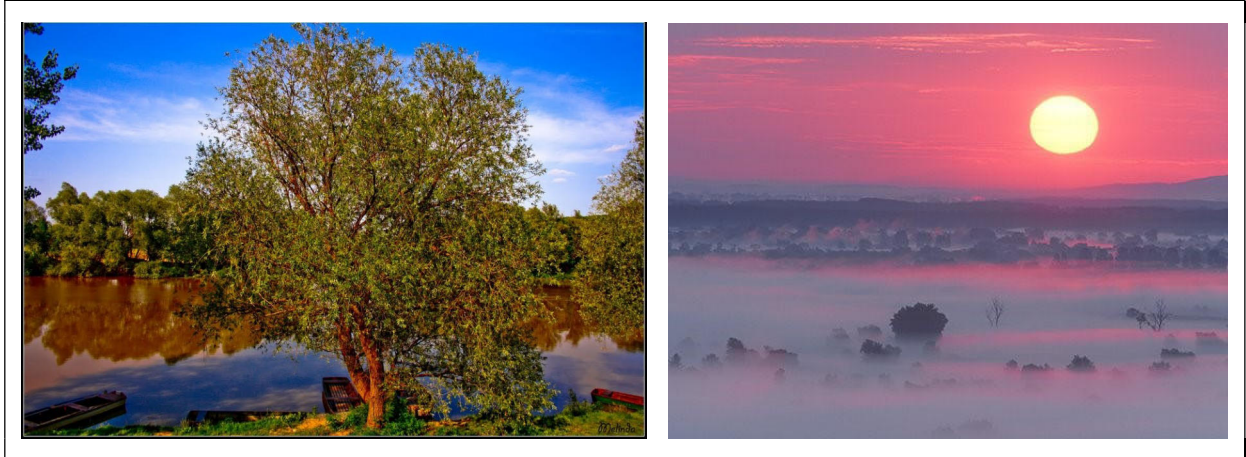
A XIX. század azonban már kevés jót hozott a borvidéknek. Lengyelország felosztása megszüntette a legkomolyabb külföldi felvevőpiacot, 1875-től pedig több hullámban a filoxéra pusztította el a szőlők nagy részét. A céhes kisipar intézményes válsága, az örökvaltság terhei súlyosbították a gazdasági nehézségeket. A kiegyezés utáni általános fellendülés a borvidéket az iparosodás felé terelte, aminek alapja a kiépülő vasút volt. Az 1876-os városrendezési törvény a mezővárosok legtöbbjét falunak minősítette vissza.

Az 1920-as trianoni döntés a vármegye 72%-át Csehszlovákiához csatolta, s az utolsó jelentős belföldi piacot, Erdélyt is elszakították az országtól, így az átmenő kereskedelmi forgalom erősen lecsökkent. A hanyatlás csúcsát azonban a II. Világháború és az azt követő évtizedek jelentették, a bortermelés és kereskedelem legfelkészültebb rétegeitől fosztva meg a borvidéket. Először a zsidóság, majd az arisztokrácia és a módosabb középparaszti réteg tűnt el. A szőlő- és bortermelés a Tokajhegyljain Állami Gazdaságban, a Borkombinátban történt, a minőségi helyett a mennyiség élvezett elsőbbséget. Ezzel párhuzamosan a kultúra és a társadalom is hanyatlani kezdett, megindult a településekről az elvándorlás.

A rendszerváltást követően a hazai tőke hiánya hiánya törvényszerűen külföldi szakmai befektetők megjelenését eredményezte, akik tisztában voltak a tokaji bor értékével. Beruházásaik máig meghatározzák a borvidék gazdasági erejét és az építészeti arculatát. Az ezredforduló idején már egyre több helyi borász mutatja meg, hogy kézműves keretek között is a nagy borászatokkal azonos, sőt, gyakran magasabb minőségű bort készít. A szőlő- és borkultúra újjáépülésével együtt megindult a terület szakmai és építészeti fejlődése, de az elmúlt egy évszázad mulasztásainak helyrehozásához jóval nagyobb időre lesz még szükség. 2002-ben a Világörökség része lett a borvidék, s azon belül magterületként kilenc település, megteremtve a további védelem és fejlődés lehetőségét.

Bodrogkisfalud bemutatása ~

Bodrogkisfalud az Alföldi síkság és az Eperjes-Zemplén hegység találkozásánál, a Bodrog folyó partján fekszik. Délnyugatról Bodrogkeresztúr, északkeletről Szegi belterületével egybenőtt település.

Természetrájk ~

A település délkeleti határában fekszik a nemzetközi védelemmel jegyzett Bodrogzug ártere, melyet a Tisza, a Bodrog és a Török-ér zár közre. A Ramsari Egyezményben elfogadott védelem elsődleges célja a területen költő és átvonuló madarak nyugalmának a biztosítása.

E vidék a XIX. századi folyószabályozás előtt túlnyomórészt vízzel borított, mocsaras terület volt, ma a növény- és állatvilága is rendkívül gazdag.

A településtől északra terül el a Zempléni-hegység, ami a belső kárpáti vulkáni övezet része. A világhírnévnek örvendő tokaji szőlő (bor) legfőképpen a miocén tengerben zajló (14-15 millió éves) vulkáni tevékenység és a szarmata korszakban (11-13 millió éve) bekövetkezett, nagy felszíni kiterjedésű, riolitos összetételű törmelékszórás eredményeként létrejött, igen változatos, agyagásványokkal és zeolittal telített talajnak köszönheti különleges és egyedülálló minőségét.

Bodrogkisfalud határában riolit, andezit, piroxéndácit málladékokon, illetve lejtőüledékeken képződött talajokon folyik a szőlő termesztése. A talaj kémhatása gyengén savanyú vagy semleges, vízgazdálkodása kedvező, vízáteresztő képessége közepes, víztartó képessége jó.

A falu külterületén magasodik a 300 méter magas Várhegy, öt kilométerrel északabbra az 528 méter magas, emblemikus tokaji Nagy-Kopasz hegytől, az egykori vulkáni kitörési központ dácit kúpjától.

Épített és táji értékek összhangja a Várhegyen

A kisfaludi határ talajának felsőbb szintje szürke-, az alsóbb rétegeké sárga agyag, még lejjebb kavics.

A település északi részén a Bodrog síkja egy 6-7 méter magas lemetszett rétegfejbe ütközik, amelyen a folyó által egykor kimosott agyagos és kavicsos maradványok jól láthatóak. Ebbe a rétegfejbe ásták be alacsonyan, hosszan, egymás mellé a pincéket (falazott bolthajtás nélkül). E pincesor egészen Szegiig húzódott, és egy házsorral folytatódott, aminek a neve Zakator.

Növény- és állatvilág

Az északra és nyugatra eső lejtőkön található a gyümölcs- és szőlőkultúrák, a természetközeli állapotú lejtősztyep rétek, sziklagyepek és a hegyvidék kocsánytalan tölgyes, gyertyános-tölgyes erdősegei, amelyek nagyvadaknak nyújtanak otthont. Csapatosan járnak a vaddisznók, szarvasok, őzek, de megtalálhatóak muflonok is. A hegyláb kisebb legelői kecskék, juhok tartására alkalmasok.

A települést délen, keleten ártéri síkság határolja. Ezen a területen az elhagyott folyómedrek, a morotvák között fűz-nyár ligeterdők, kisebb tölgy-kőris-szil társulások, jelentős bokorfűzes állomány, mocsarak, mocsárrétek és legelők a jellemzőek. A szarvasmarhákat, lovakat át is úsztatták ide az árvíz megszűnte után.

Az 1986-tól oltalom alatt álló, a szinte érintetlen Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi-körzet bodrogzugi területeit a település kompjával lehet megközelíteni. Lápos, mocsaras apró tavakkal tűzdelt területén 130 féle átvonuló, fészkelő vagy csak táplálékért érkező madárfajt számolhatunk.

A Bodrog színes élővilága gazdag a különféle halfajokban és más vízi élőlényekben.

Településtörténet ~

Első írásos említése 1220-ban történt Kisfalud alakban, a *Buthkai* család kapta II. Andrástól királyi adományként. A falutól északra, a Várhegyen 1341-ben épült kővár maradványai találhatóak, első birtokosai a XIII-XIV században az Aba nemzetség Keresztúri ágának leszármazottai.

Kisfalud királyi birtok volt, egyik fele a tokaji, másik fele a tállyai várhoz tartozott. 1469-ben Mátyás király egészen Tokaj várának ellátására rendelte el és Szapolyai Imrének adományozta. A falu bizonyos részbirtokai emellett többször voltak egyházi tulajdonban (egri püspök és káptalan, eszenyi pálosok, szepesi káptalan és prépost, váradi püspök, szatmári jezsuiták).

1560-as években, majd 1647-ben a török portyázó hadak kifosztották és felégették, az elmenekült lakók hamarosan visszatértek, és a falu újjáépítésébe fogtak. A további török támadások a települést Bethlen Gábor (1622-től) majd I. Rákóczi György (1646-tól) erdélyi fejedelmek védőszárnya alatt kisebb mértékben érték.

A kuruc-labanc harcokat a zempléni települések különösen megsínylelték, de a népesség fogyásában a gyakori pestisjárványoknak is szerepe volt (1646, 1662, 1679 években).

A Rákóczi-szabadságharc idején a falu újra elnéptelenedett, majd nem sokkal később ismét benépesült magyarokkal, valamint szlovákokkal és ruszinokkal, akik gyorsan beolvadtak a magyar lakosságba. 1809-től a falut a Szirmay család birtokolta.

Kisfaludon természeti katasztrófák is próbára tették az itt élőket, 1788-ban majd 1817, 1831, 1863 években rengetegen áldozatul estek az éhínségnek, 1831, 1849, 1855 és 1873 években kolerajárvány szedte áldozatait.

A magyar és császári seregek között 1849. januárban lezajlott ütközetek a község területét is érintették. A magyarok a szabadságharc bázisát jelentő Tiszántúlt sikeresen megvédték az észak felől jövő császári támadással szemben. A harcok emlékét egy emlékoszloppal és egy Klapka Györgynek felállított szoborral őrzik.

Klapka György szobra

1885-től egy veszedelmes kártevő, a filoxéra (gyökértetű) több mint négyötödét pusztította ki a megélhetést adó szőlőültetvényeknek, 1888-ban a Bodrog áradása okozott nagy károkat.

A település életében az I. világháború kitörése nehéz éveket okozott, a frontharcokban 21-en haltak hősi halált. A II. világháború évei még nagyobb megpróbáltatásokat hoztak, 32 hősi halottat és áldozatot követelt. 1946 januárjában 199 kisfaludi lakos (katona és civil) volt a Vörös Hadsereg kényszerítésére oroszországi hadifogságban vagy munkatáborban, akik csak évek múlva tértek vissza.

Bodrogkisfaludnak Bodrogkeresztúrral és Szegivel összenőtt a lakott területe. Szegi az 1700-as évek elejétől egészen 1913-ig Kisfaludhoz tartozott, mint földesúri prédiám. A Magyar Népköztársaság keretei közt 1950-ben e két települést újra egyesítették, előbb Bodrogkisfalud, majd 1951-től Bodrogszegi néven. Csak 1990-ben kapták vissza önállóságukat és nevüket.

Hitvilág

1693-ban a *római katolikus* egyházlátogatási jegyzőkönyv csak egy fa haranglábról, egy plébánosi házról és egyházi szőlőről számol be, szertartásokra Bodrogkeresztúrba jártak át. Az egykori katolikus templom már református használatban volt. Az úgynevezett Várhegyen a jezsuiták építette régi kápolna az Oltáriszentség tiszteletére volt felszentelve, 1746-ban már csak romjai láthatóak, az új jezsuita házikápolnát 1766-ban felépített major épületében avatják fel. A vallásalap és a hívek költségén 1810-ben épült meg a gyülekezet saját temploma. A XIX. században többször átépítették, 1929-ben mégis annyira tönkrement, hogy le kellett bontani. Az új templomot 1930-ban gróf Széchenyi Wolkenstein Aladárné, gróf Haller Ferenc és vitéz nagybányai Horty Miklós anyagi támogatásával Gergely András bodrogkeresztúri plébános építtette. A neoromán stílusú templom Szent Anna tiszteletére lett felszentelve. 1989-től 1999-ig Erdőbénye, majd 1999-től Olaszliszka filiája lett Bodrogkisfalud.

A *görög katolikus* hívek a XVIII. században Tokajba, később Bodrogkeresztúrra jártak át a szertartásokra. A parókián egy kis házikápolna szolgált. Önálló felekezeti iskolát szerettek volna indítani, de nem kaptak rá jóváhagyást. 1950-ben a feloszlott máriapócsi bazilita rend illegálisan Kisfaludon működött hét fővel és egy apácával. A bodrogkisfaludi gyülekezet jelenleg is Bodrogkeresztúr filiája.

1640-től van adatolva a faluban működő önálló *református* hitélet. Egykor katolikus, kis temploma, temetője, borháza és saját iskolája is volt a gyülekezetnek. 1705-ben II. Rákóczi Ferenc a kisfaludi és szegi szőlőit a református templomnak adja, de néhány évtized múlva már az önálló eklézsia megszűnik, a templom elpusztul. 1791-ben az újonnan épült keresztúri református templom ülésrendjében említik a kisfaludiakat olyannyira, hogy 1805-ben a keresztúri templomhoz épített torony költségeit közösen fedezik.

A bodrogkisfaludi református eklézsia Bodrogkeresztúr filiája lett, mind a mai napig az maradt.

1725-ben telepedett le az első **zsidó** a faluban, 1800-tól már nyolc család van jelen, főleg mezőgazdasági termékekkel, leginkább borral keres-

kedtek. Bodrogkisfalud és Szegi fiók-hitközségei voltak az izraelita, chászid jellegű keresztúri hitközségnek.

1944-ben az újhelyi gettóba, majd Aushwitzba szállították a zsidó lakosokat. Akik hazatértek, máshol telepedtek le.

Itt élő emberek ~

A falu életének eseményeiből készült válogatással nézzük meg, kiknek szól ez a Kézikönyv ~

A Bodrogkisfaludért Egyesület és az általa fenntartott Tájház számos hagyományörző rendezvénnyel fogja össze a helyi közösséget, ezalatt a múlt értékeit táplálja a fiatal nemzedékekbe.

Épített örökségünk ~

Településszerkezet

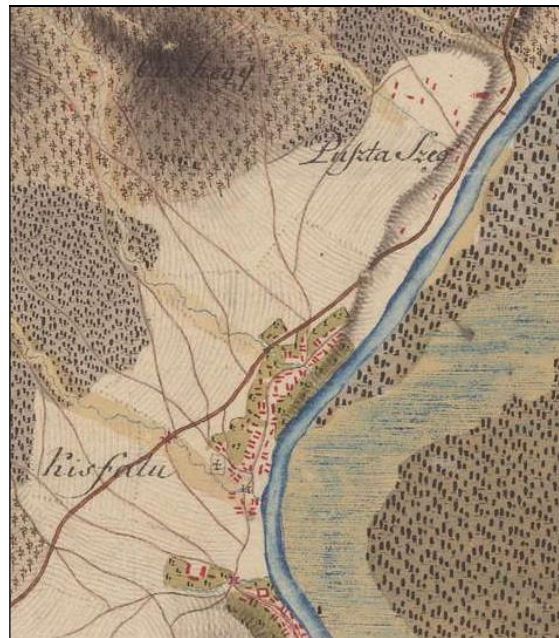
A borvidék települései az Eperjes-Tokaji hegylanc és az Alföld találkozásánál jöttek létre, felfűződve a Tokajnál kettéágazó, de mindkét irányban Kassa—Bártfa felé tartó nemzetközi kereskedelmi útvonalra. Az országos vásárok mellett igen korán hetipiacokat is tartottak bennük, aminek településszerkezeti nyomai napjainkig fellelhetők. A középkorban jóval több település volt a vidéken, a török által a XVI. században elpusztított falvak emlékét mára egy-egy dűlőnév őrzi csupán.

A falvak eredetileg ún. egyutcás települések voltak. A keskeny, hosszú, szalag telkek utca felőli végében helyezkedtek el a lakóházak, mögöttük az állatokat kiszolgáló épületek, majd a veteményeskert, gyümölcsöskert, szőlő és végül a legelő, vagy az erdő. A lakosságszám növekedésével először egymás mögött több lakóépület épült, később megfelezték a telkeket, így azok egyre keskenyebbek lettek.

Közvetlenül az országútra települt, egyutcás település volt Tarcal, Tállya, Bodrogkeresztúr és Abaújszántó. Az útvonal melletti, hegyek közötti (patakbal bíró) völgybe települt Mád, Erdőbénye, Tolcsva, míg nyolc településmag az országút és a Bodrog közt terül Bodrogkisfaludtól Sárospatakig. A borvidék településeinek másik közös jellegzetessége, a belterület és a külterület különbözősége. A belterület egyre kiépültebb lett, de más borvidékkel ellentétben Tokaj-Hegyalja külterületén nem volt jelentős építkezés.

A település magját a főutca képezi, ahol a legsűrűbb a beépítés, itt állnak a legfontosabb és a legrégebbi épületek. A XVIII-XIX. századi tűzvészek miatt a házaknak legfeljebb néhány részlete lehet korábbi, a régi épületek alapegysége szinte kivétel nélkül az egytraktusos, ún. háromosztatú magyar ház.

A főutcán álló, utcavonalra épült, arra merőleges gerincű egytraktusos hosszúházakat először hátrafelé bővítették további lakó- és gazdasági helyiségekkel, majd az utcafronton egy oldalsó szobával, vagy gyakran utca felől megközelíthető bolthelyiséggel toldották meg. Így elegánsabb, szélesebb, reprezentatívabb főhomlokzatú, ún. hajlított ház alakult ki, ami a főutca zártsorúsodását, városiasodását eredményezte, amit helyenként a fésűs beépítésű egytraktusos lakóházak, vagy akár az emeletes, rangosabb közintézmények tagolnak.

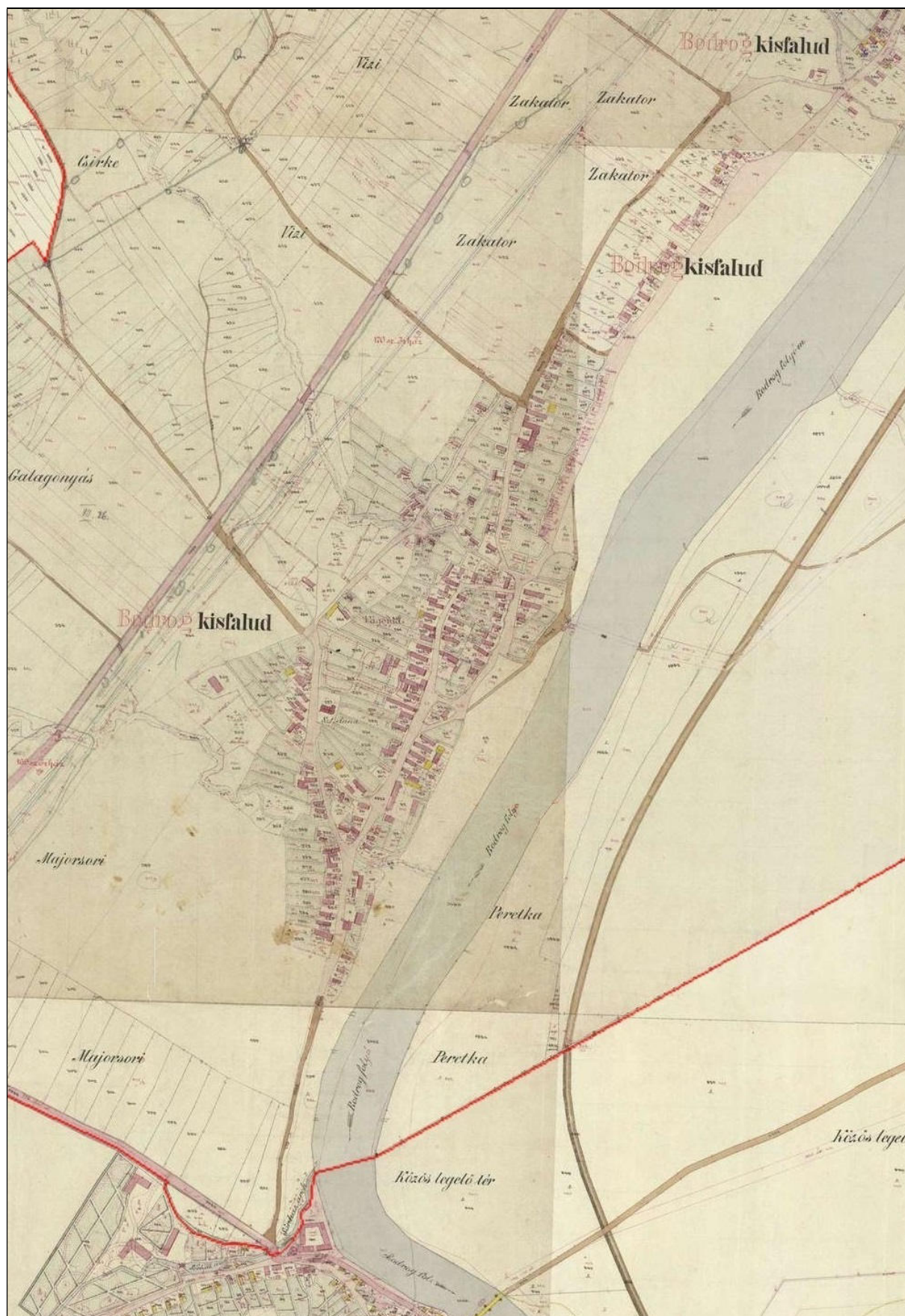

Első katonai felmérés, 1763-87

Második katonai felmérés, 1806-69

A fő utca jelenlegi legfontosabb épületei az egykori kúriák, a jelentős közintézmények (polgármesteri hivatal, általános iskola, Nyugdíjsház, Községi és Vendégház), illetve a gazdálkodás, kereskedés, vendéglátás főbb épületei (takarékpénztárak, postaépületek, fogadók, borkereskedők egykori és jelenlegi házai).

Kataszteri térkép, 1866

A templomok is központi elhelyezkedésűek, néhol körüljárhatóak, mivel a fő utca kiszélesedő, orsó alakú teresedésén állnak, ahol a piacokat, vásárokat is tartották. A mezővárosok városiasodására a legerősebb hatást a gazdag felvidéki városok gyakorolták, így nem véletlen, hogy a települések központját ún. kassai típusú településmagnak hívjuk. Ezt három, végeiken összeérő, egymással közel párhuzamos utca alkotja, ahogy az Bodrogkisfalud esetében is kialakul az 1866-os kataszteri térkép készítésének idejére, csak itt a legfelső utcán, a legmagasabb ponton lett a templom helye.

A településszövet fejlődése egybeesett az extraneus birtokosok, azaz bebírók megjelenésével, akik kúriaépületeiket más rend szerint építették, mint a háromosztatú „hosszúházak”: utcával párhuzamos tömegűk, soktengelyes reprezentatív főhomlokzatuk a birtokos előkelőségét mutatta.

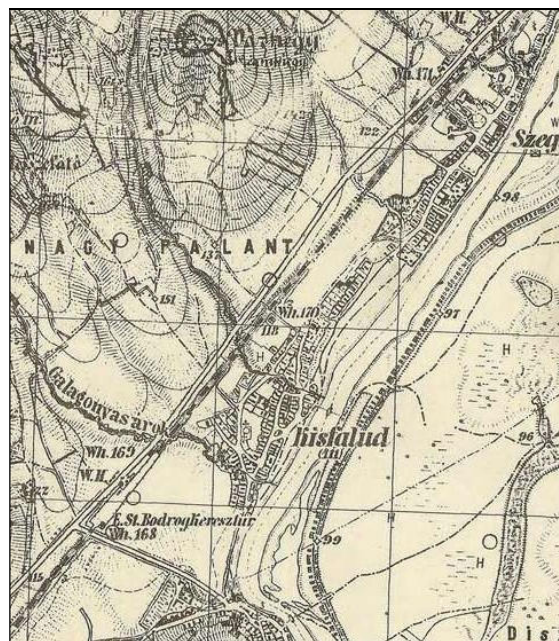
Erdőbényén, Erdőhorvátin, Golopon, és itt Bodrogkisfaludon is megfigyelhető az új utca féloldalas képe, ahol a belterületen nagyméretű belső zöldterületek, gyümölcsös kertek alakultak.

Helyi különlegességek az ún. futók, amelyek a „párhuzamos” utcákat kötötték össze. E közők lehetnek egy-két méter széles gyalogösvények, de akár kocsival járható utcák is. Bodrogkisfaludon a templom és a focipálya van így összekötve jellemzően az intézményi udvarokon át a főutcával.

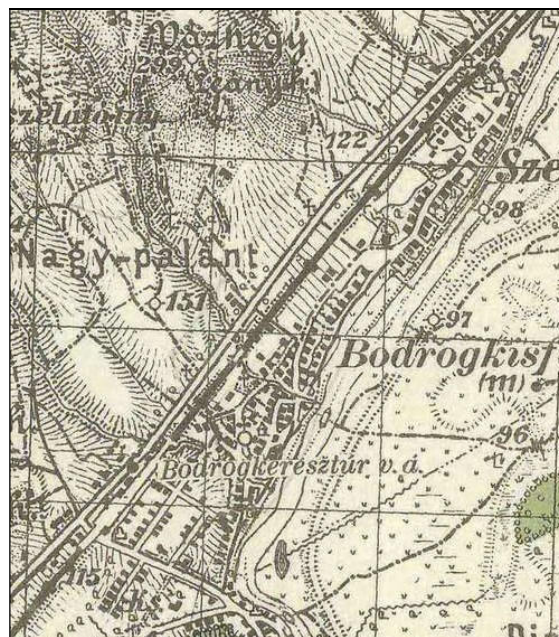
A lakóterületen belül önálló arculattal bírt a kézművesek, iparosok által lakott településrész, általában a patak közelében, jellemzően nagy vízigényük miatt. Bodrogkisfaludon pl. a Deák és a Kossuth utca által közrezárt tömbben láthatjuk, hogy a telkek kicsik és halmazosan települtek, amit a mezőgazdasági tevékenység hiánya okozott.

Érdekes a pincék, mint meghatározó településképi elemek elhelyezkedése. A borvidéken a szőlő feldolgozása kezdetben nem kötődött pinceépülethez, az gyakran a szőlőben taposással történt. Így a domboldalba vájt pincék csak a hordós bor tárolására szolgáltak és a földfelszínen csak egy kis építmény jelent meg, a lejáró kapuzata.

A fent leírt településformáló erők alapvetően a XIX. századig határozták meg az utcarendszer alakulását. Az ezután következő népességnövekedés, majd még inkább a „tervszerűség” megjelenése a településfejlesztésben jelentősen átalakította a megnövekedett belterületű települések képét – elsősorban vonalzóval húzott, új mértani utcákkal. Ez szerencsére ritkán érintette a történeti településmagot, ahol az épületállomány műszaki állapota ugyan romlott, de építészeti legfőbb rész fennmaradt, a történeti településszerkezettel együtt megőrződött.

Harmadik katonai felmérés, 1869-87

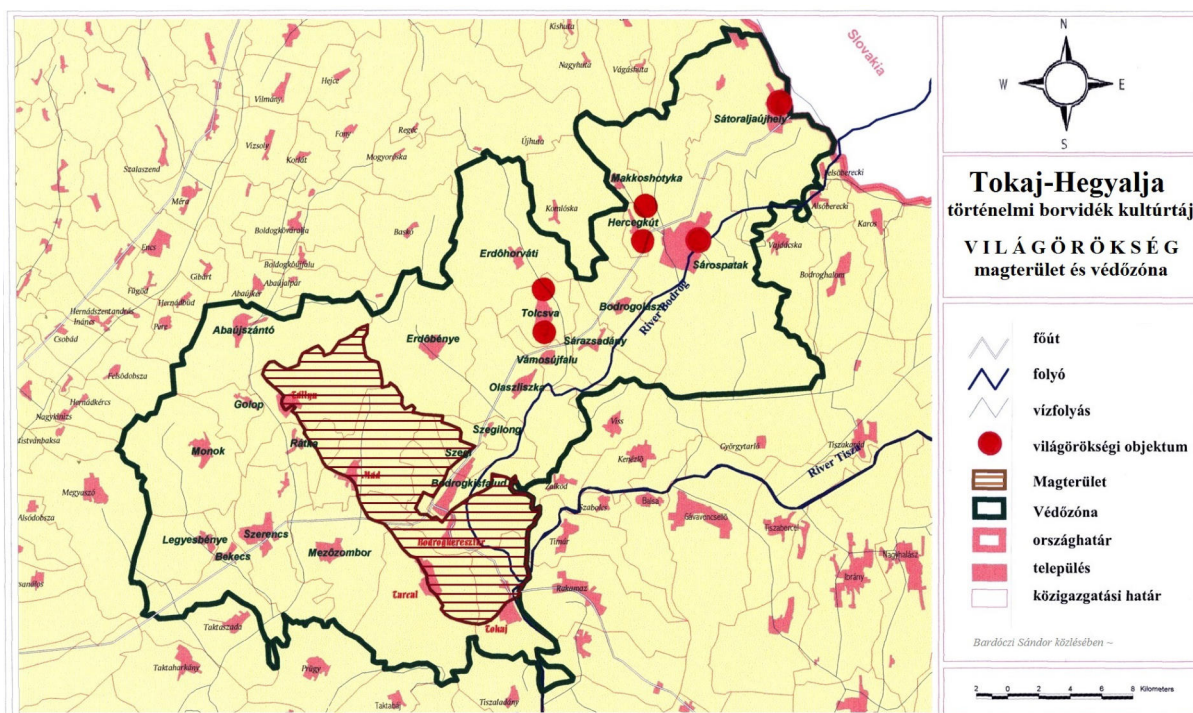
Katonai felmérés, 1941

Míg Erdőbényén és Mádon a közterületen álló pince-bokrok jellemzőek, Abaújszántón, Herceggúton, Tolcsván pince-utcák kialakulása történt, Bodrogkisfaludon csak elszórtan, a lakóházak közelében találjuk a pingádorokat, ill. a Bem utcában maradt nyoma pincesoroknak.

Nemzetközi védelem ~

Bodrogkisfalud település a 2002 óta világörökségi védettségű Tokaj-Hegyalja történelmi borvidék kultúrtáj területén fekszik. Az északnyugati szőlőhegyei a magterülethez tartoznak, belterületét és bodrogközi külterületeit a védőzónába sorolták.

Ez azt jelenti, hogy minden egyes helyrajzi számhoz hozzárendelték a nemzetközi védettséget, aminek építész szakmai felügyelete a Miskolcon kéthetente ülésező Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Településrendezési és Építészeti-Műszaki Tervtanács, akik a világörökségi szempontok szerint minden engedélyköteles és bejelentés-köteles építési, bővítési tevékenység tervrajzát véleményezik.

A kulturális örökségvédelemre vonatkozó jogszabályi előírások betartása érdekében a kulturális örökségi elem tekintetében a tervezett műszaki tartalom véglegesítésével, a megjelenést befolyásoló anyag-, szín-, forma kialakításával összefüggésben az illetékes örökségvédelmi hatósággal is egyeztetnie kell egyidejűleg az építetőnek/tulajdonosnak/tervezőnek.

A mindenkori közhiteles adatok aktualizálása érdekében a kivitelezéssel, illetve változtatással érintett ingatlan védettségének tisztázása érdekében a nyilvántartást vezető hatóság felé kell fordulnia az építetőnek/tulajdonosnak/tervezőnek.

Országos védelem, régészeti érintettségű területek ~

Bodrogkisfalud községben országosan védett műemlék nem található. Több *régészeti lelőhely* van viszont nyilvántartva a településről az országos adatbázisban:

- Bodrogszegi Várhegy régészeti lelőhely.....**hrs.3240. 3241. 3242. 3246/1.**
- Petőfi utca 20. 24-26. 32. régészeti lelőhely.....**hrs. 310/1. 417. 418. 419. 420. 421. 485.**
- Kossuth utca régészeti lelőhely**hrs.1/1. 10. 11. 7. 8/1. 8/2. 9/1. 9/2.**

Védetté nyilvánított régészeti lelőhely: miniszteri rendelettel védetté nyilvánított, kiemelkedő történeti és kulturális jelentőségű, nyilvántartott régészeti örökséget hordozó, földrajzilag jól körülhatárolható terület.

A régészeti lelőhelyeken és környezetükben a muzeális emlékek védelméről szóló rendelet szerint kell eljárni. 30cm-nél mélyebb földmunka csak örökségvédelmi engedéllyel végezhető. Amennyiben a település bármely területén földmunkák során régészeti lelet kerül felszínre, a munkálatokat felfüggesztve értesítsük a területileg illetékes Herman Ottó Múzeum Igazgatóságát.

Helyi védelem ~

Objektum védelem, épületek helyi védelme

Helyi védelem minden olyan építészeti emlékre kiterjedhet, amely nem áll országos védelem alatt. Helyi védelem a település képviselő testületi döntése alapján helyrajzi szám szerint beazonosított épületre, vagy közterületi épített emlékére (emlékmű, szobor, kereszt) szól, annak pontosan megnevezve védendő értékét, értékeit.

Helyi védelem ~

A Képviselő-testület 2018. augusztusi döntése értelmében az alábbiak kerültek helyi védelem alá:

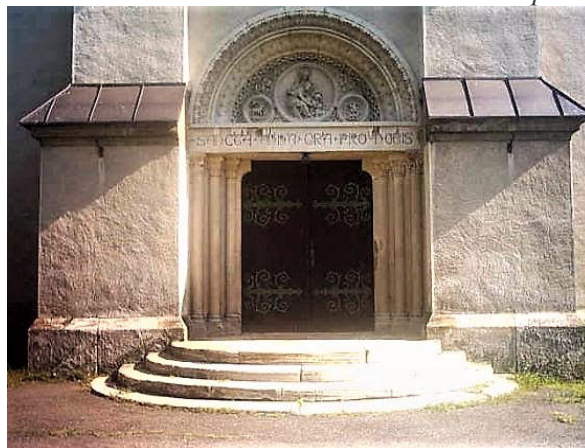
- ~ Ványai István tér, hrsz.320.... Szent Anna Templom
- ~ Ványai István tér, hrsz. 293... Templom előtti tér a világháborús emlékekkel
- ~ Templom utca 9., hrsz.285.... Tájház
- ~ Kisfaludi út, hrsz.91..... 1848-49-es emlék- és szabadidő park az emlékoszloppal
- ~ Kisfaludi út 15., hrsz.22..... hajdani csendőrlaktanya
- ~ Kossuth út 10., hrsz.213..... hajdani bárói kúria, majdan községi kultúrház
- ~ Kossuth út, hrsz.325..... Haller pince, volt grófi pince, Rákóczi pince
- ~ Kossuth út 71., hrsz.326/4..... Községi ház, egykori Haller kúria-1. és báró kert
- ~ Kossuth út 73., hrsz.326..... Haller kúria-2.
- ~ Várhegy dűlő, hrsz. 3357..... Patrícius Borház
- ~ Temető Sírkert, keresztek, ravatalozó
- ~ Útszéli keresztek..... belterületen 5db, külterületen 3db

A Településképi Rendelet részletesen tartalmazza a védett építészeti értékek adatait, szakmai leírását.

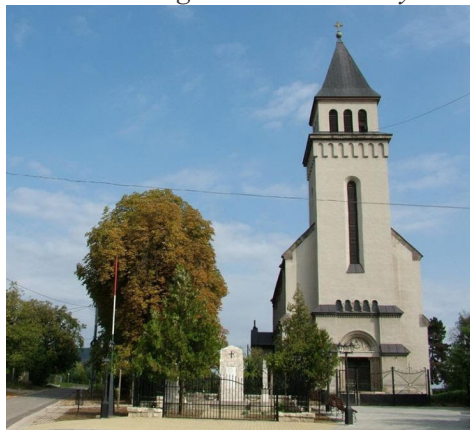
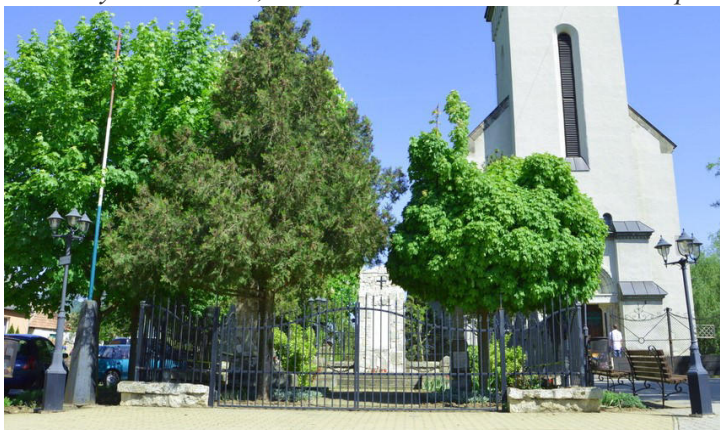
Fényképes bemutatásuk ~

Neoromán Római Katolikus Szent Anna Templom

Ványai István tér, a neoromán Római Katolikus Templom előtere a világháborús emlékhelyekkel

Tájház

1848-49-es emlék- és szabadidő park emlékoszloppal

Hajdani Csendőrlaktanya

Hajdani bárói kúria, majdan községi kultúrház

Haller pince, volt grófi pince, Rákóczi pince

Közösségi ház, egykori Haller kúria-1. és báró kert

Patricius Borház, Várhegy-dűlő, hrsz.3354.

Temetőkert

Útszéli keresztek belterületen

Útszéli keresztek külterületen

1903-as kőkereszt

Radványi-Hajdú kőkereszt

Radványi kőkereszt

A helyi védettségű épületek tulajdonosának általános jókarbantartási kötelezettsége van. Az építészeti érték megőrzése érdekében törekedni kell az eredetihez közelálló rendeltetésnek megfelelő használatra. Felújításakor, átalakításakor, a védelem tárgyát képező építészeti (alaprাজzi, homlokzati) elemeket megváltoztatni nem lehet, illetve a felújítás és az átalakítás során az egységesebb építészeti megjelenés és az épület értékének növelése érdekében szabad csak módosításokat, akár bővítéseket tenni.

A helyi védettség tárgyára bontási engedély nem adható. A bontási engedélyhez a helyi védelem feloldása szükséges, mely képviselő-testületi döntést igényel.

Természeti örökségünk ~

Tájhasználat ~

Egy településre való megérkezés az egyik legmeghatározóbb élmény, ha ismeretlenként járunk azon a vidéken. A gondozott táj, a településre bevezető, szép út menti fasorok, a karban tartott vizesárok, a rendezett külterületi építmények, a védőnövényzettel kitakart iparterületek látványa mind-mind az első benyomás meghatározó elemei. Az ember és a táj harmonikus egysége, az igényesen és szépen művelt környezet vonzani fogja a vendégeket, és marasztalni az itt élő generációkat.

Bodrogkisfaludra egyaránt érkezhetünk közúton, vasúton, vízen és gyalogosan, erdei ösvényeken. A település fejlesztésénél, szépítésénél gondoljuk végig mindezen irányokból a megérkezés látványsorát.

A falu külterületén a tájra jellemző hagyományos gazdálkodási formákkal találkozunk. Északi és nyugati határában erőteljes a szőlőültetvények és az erdőségek jelenléte, napjainkra sajnos lecsökkent

a gyümölcsösök területe. A Bodrog folyó partját ligeterdők szegélyezik, túloldalán pedig, a település déli és keleti határában a belvízzel gyakran borított ártéri legelők fekszenek.

A település táji karakterének mindezek meghatározó elemei. A lassú folyású, kanyargós Bodrog folyóban és a holtágakban kialakult természetes élőhelyek pótolhatatlan értéket képviselnek.

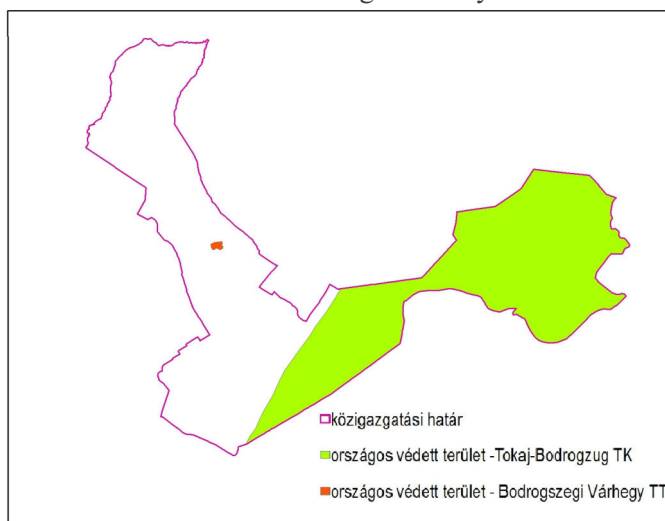
Az alapvető természetes erőforrások biztosítására ajánlott a fenntartható szemléletű hozzáállás. Növénytelepítéshez az őshonos, nem invazív fajok javasoltak (a tájidegen fajok teljes listáját a Településképi Rendelet tartalmazza).

Településképileg meghatározó természetvédelmi területek ~

Tokaj – Bodrogzug Tájvédelmi Körzet

A település teljes közigazgatási területének a Bodrog-Tisza árterére eső részei 1986 óta országos védelem alatt állnak. A jog-szabályi védelem a tájkép védelmét, a területen élő növény- és állatfajok élőhelyeinek megőrzését és az ezzel összhangban történő tájhasználatot jelenti.

A védett és fokozottan védett ingatlanok nyilvántartását a 165/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet tartalmazza.

A morotvatavak, mocsaras rétek, ártéri erdők és nedves kaszálók növény- és állatvilágát elsősorban vízhez köthető fajok alkotják. A vízpartokat ligetes fűnyár erdők szegélyezik, néhol az egykor hatalmas területet borító tölgy-köris-szil maradványerdők is megtalálhatók.

A sekély vizeken tündérrózsa és tündérfátyol, a mocsárréteken margitvirág és szibériai nőszirm virágzik.

A terület jelentős része évente legalább kétszer, a hóolvadás és a tavaszi esők idején víz alá kerül. Az ártér így háborítatlan fészkelőhelye számos vízimadárnak (kócsag, haris, vörös gém), és nyugalmas élőhelyet biztosít békák, siklók, teknősök és a halfajták számára.

A területen a természetvédelmi célokkal összhangban lévő ártéri gazdálkodás folytatható (erdőgazdálkodás, legeltető állattartás, kaszálás).

Az OTÉK 30/A. paragrafusa értelmében a mocsár, és a sziklás terület ú.n. *természetközeli területek*nek minősülnek, ezen területeken épületet elhelyezni nem lehet.

Bodrogszegi Várhegy Természetvédelmi Terület

A Bodrogkisfaludtól északra levő Várhegyen találjuk a kb. 80 m átmérőjű vár csekély maradványait. A vár platóját két árok övezi. A felső árok délkeleti oldalán hiányzik egy kb. 40 méteres rész. Az alsó árok csak a keleti oldalon követhető, a meredekebb nyugati oldalon nincs nyoma.

A várról okleveles adat nem maradt fent. A Várhegy területe 1200 körül az Aba nemzetség birtoka volt. 1248-tól az Abák Keresztúri ágának birtoka, akik számos várat építettek a tatárjárás után.

A hegytetőn lévő sztyeprétek és sztyepecserjések olyan védett növényfajokat őriznek, mint a magyar nőszirm, a törpemandula és a nagy ezerjófű.

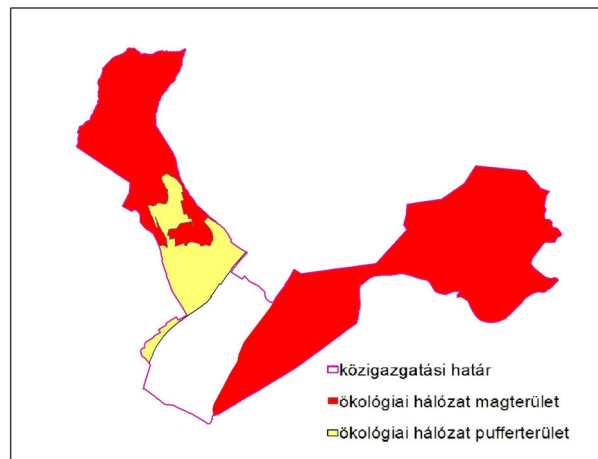

Országos Ökológiai Hálózat övezetei

A külterületek részei az élőhelyek folytonosságát, a szaporodás feltételeit biztosító Országos Ökológiai Hálózatnak is.

Az északnyugati és keleti részek a magterülethez tartoznak, az itt található természetközeli élőhelyek számos populáció genetikai rezervátumai.

A magterületek közötti kapcsolatot ökológiai folyosók (sávos élőhelyek) biztosítják. A külső, káros hatások elleni védelmet szolgálja a pufferzóna, ez a belterülettől északnyugatra lévő részt érinti.

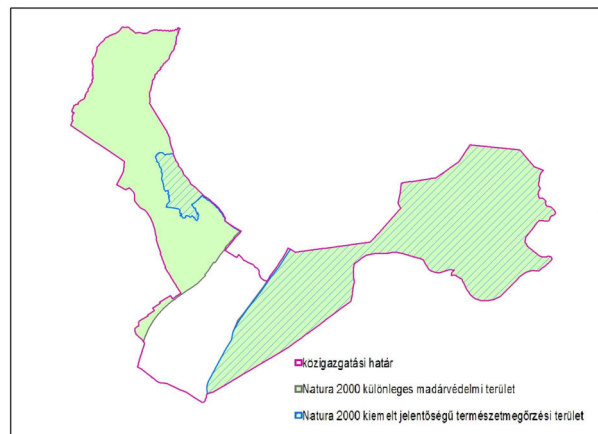

Natura 2000 ökológiai hálózat

Az Európai Unió irányelvei alapján kijelölt területeken bizonyos tevékenységek csak hatósági engedéllyel végezhetők (pl. kaszálás, halászat, vadászat, turisztika). A védelem a biológiai sokféleség, a fajok és az élőhelyek védelmét célozza.

Kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület (SCI) a Bodrogzug és a Bodrog hullámtere.

A *Különleges Madárvédelmi Terület* (SPA) Bodrogkisfalud teljes külterületét lefedti.

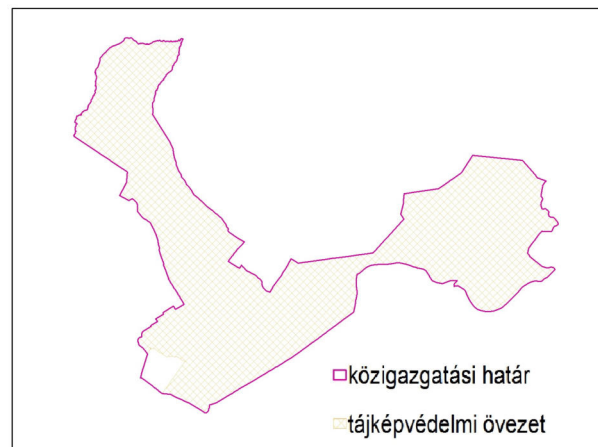

Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

Az országos jelentőségű tájképvédelmi övezetbe csak a település 37-es főút mellett fekvő iparterülete (beleértve a vasútállomás területét is) nem tartozik bele.

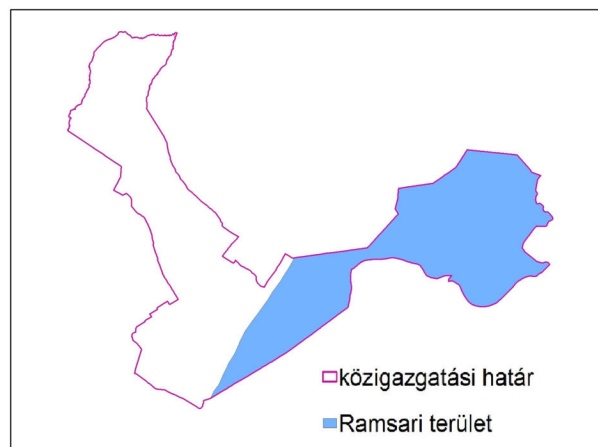
A védett területen a tájképi egység megőrzése és a hagyományos tájhasználat fennmaradása kiemelten fontos.

A természeti adottságokhoz illeszkedő hasznosításnak és az építmények, műszaki objektumok elhelyezésének előírásait a 2003. évi XXVI. OTrT 14/A. bekezdése szabályozza.

Ramsari Egyezmény

Ma az országban a Bodrogzug ártere az egyetlen, amelyet rendszeresen elönt a víz. Természeti értékei és háborítatlan ökoszisztémája mellett, részben ezért került fel (csatlakozó bodrogi élőhelyekkel együtt) 1989-ben fokozott jelentőségű vízimadár élőhelyként a nemzetközi Ramsari területek listájára. Az egyezmény azokat a területeket védi, ahol a növény- és állatvilág számára a víz, a vizes élőhelyek az elsődleges meghatározó tényezők.

Nagyvízi meder területek

A terület a település külterületének teljes keleti részét lefedi. Az árvízkor kilépő vízmennyiség biztonságos levezetését szolgáló nagyvízi mederterületen mezőgazdasági vagy építési tevékenység csak a természetvédelmi és örökségvédelmi jogszabályok betartásával végezhető. A Bodrog mindkét oldalán a partvontól számított közel 10 méteres parti sáv is a terület része.

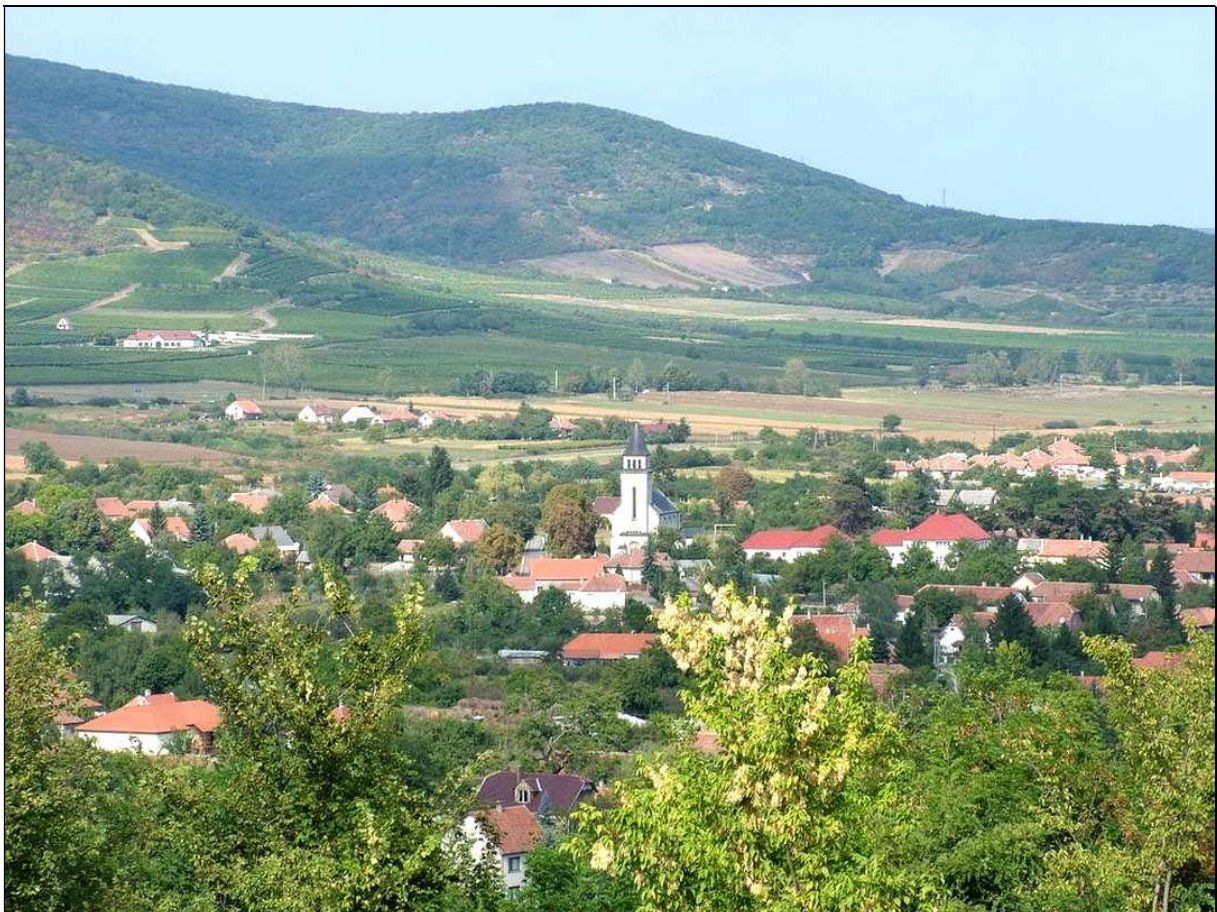
A mederkezelési szabályokat a 83/2014. (III. 14.) Kormányrendelet részletezi.

Világörökség

Bodrogkisfalud település a Tokaj-Hegyalja világörökségi terület része. A külterületek többsége a magterülethez tartozik, a belterülete és a folyó mellett fekvő részek a védőzónához.

'Kultúrtáj', azaz olyan kulturális örökség, amely az ember és a táj kölcsönhatásából, hosszútávú együttéléséből született. Alkalmazkodva egyrészt a természeti adottságokhoz, az éghajlat, a domborzat viszonyaihoz, az élővilághoz, és kíméletesen használva az erőforrásait, követ, vizet, agyagot és fát.

A táj egyedi karakteréhez egyaránt hozzájárulnak az épített értékek (a vulkanikus hegyekbe vájt pincék, a szőlőteraszok kőfalai, a présházak, a falvak emberléptékű lakóházai), és a sajátos természeti formák, az ártér, a Bodrog hatalmas vízfelületei, a domboldalak és a lakóterületek mozaikos, sokféle zöldje. Bodrogkisfalud megőrizte változatosságát, a borvidéken uralkodó monokultúrás szőlőtáblákat itt jótékonyan tagolják a nemes gyümölcsösök, vagy az őshonos bogycserjék.

Egyedi tájérték ~

Kilátás a Vár-hegyről, hrsz.054/1r., A település felett magasodó Vár-hegy csúcsa, Natura2000 terület, országos jelentőségű védett természeti terület.

Bodrogkisfaludi Vár-hegy tetejéről tökéletesen belátni Tokaj-Hegyalja dél-keleti vonulatait és történelmi dűlőit, a tokaji Nagy-hegy szimmetrikus tömbjét és a teljes Bodrogszöveget.

Sövény-kúti esőbeálló, hrsz. 050/3.,

A Cigány-hegy tetejétől 500 méterre nyugatra, a Sövény-kút közelében. Natura2000 terület

A Sövény-kút elnevezésű forrás közelében kialakított pihenőhely ácsolt faszerkezeten elhelyezett nyeregtetőből áll, alacsony apácarácsból kialakított oldalfallal. A tető piros cseréppel fedett.

A tetőzet alatt asztal és pad szolgál, a pihenőhely mellett terméskövből rakott szalonnasütő található.

Bodrog-parti pincesor

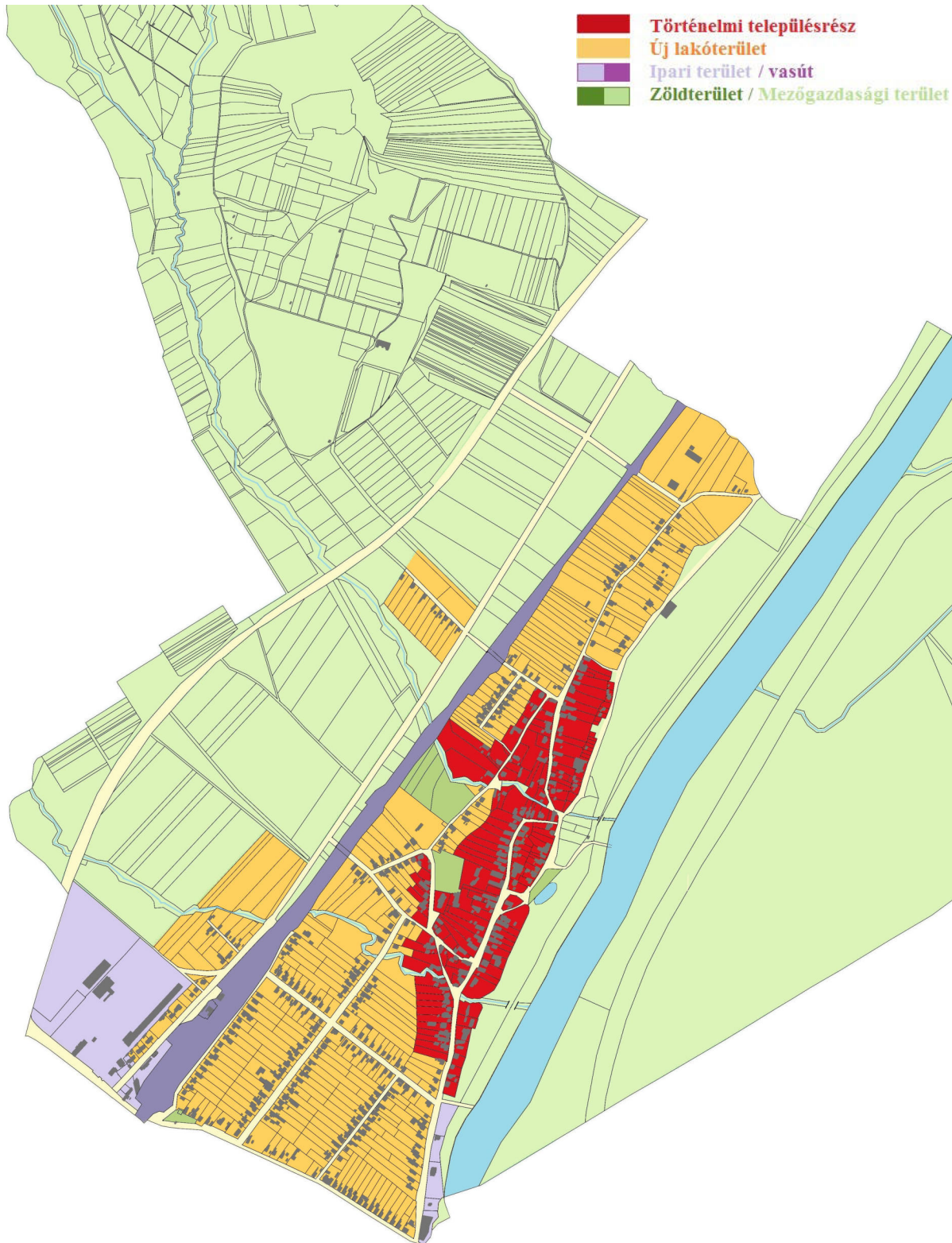
A Bodrog-gáttal párhuzamosan, a Petőfi Sándor utcai házak és kertek mögött, a Bem utcában húzódik meg négy darab, helyi terméskövel kirakott oromfalú pince a 19-20. századból.

A bejáratot esetenként erős vasrács fedi, de van egyszerű faajtós pince is közöttük. Bár a környezetük gondozatlan, a pincék használatban vannak, a felső utcáról egy falépcső vezet le hozzájuk.

Eltérő karakterű településrészek ~

Bodrogkisfalud településtörténetét nyomon követve bemutatjuk az egyedi karakterrel bíró településrészeket, amelyek eltérő településképi sajátosságokkal rendelkeznek.

Történelmi településrész

A település központja a falu legősibb része, már a régi térképeken is ábrázolva van. A folyóparti átkelőhelyre szerveződő, hordalékkúpra épült, vízmosásokkal határolt faluközpontban az intézményi épületektől a kisebb-nagyobb lakóházakig a legváltozatosabb tömegű épületeket találjuk. A közösségi élet színtere ez a többutcás, szalagtelkes településrész.

Új lakóterület

A faluközpontot körbeölelik a falusias és kertvárosias lakóövezetek. Az utca felé jellemzően előkerttel kapcsolódó lakóházak túlnyomó többségben kis fesztávú, hosszú parasztházak (1920-ban indult a házhelyosztás a Széchenyi-telepen), amiket szabálytalan ritmusban tagolnak a szélesebb utcafronti tömegű, négyzetes alaprajzú, magassföldszintes, sátortetős lakóépületek (1950-es évektől leggyakoribb típusú szerinti kockaházak) és a még nagyobb méretű, emeletes családi házak (1980-as évektől). Tartalék lakóterület van a 37-es számú főúthoz legközelebb házsor utcájának északi oldalán.

Ipari terület / vasút

Bodrogkisfalud területén több komoly, ipari-gazdasági üzem található, nagyobb méretűknél fogva meghatározóak. Alacsonyabb tetőhajlással jellemezhető tömegüket gyakran nagy fákkal beültetett, gondozott zöldsáv határolja, takarja. A vasúti, vízi közlekedés épületei és a legújabb kori borászati nagyüzemek is ide tartoznak.

További tartalék iparterületek vannak a 37-es számú főút mentén, amik beépülésük esetén alapvetően meg fogják változtatni a településképet, meghatározzák az ide érkezők első benyomásait.

Zöldterület / Mezőgazdasági terület

A település belterületi zöldfelületei a közterületek, sportpályák, a gáttal védett Bodrog-part, a temető és az emlékhelyek parkosított környezetek. Beépítésre nem szánt külterületi mezőgazdasági területek a bodrogközi vizes élőhelyek, a történelmi borvidék szőlőkataszteri területei és az erdők.

Az állattartó és gazdasági épületek zöldmezős beruházásai a tájképvédelem miatt csak fokozott körültekintéssel, természetes anyaghasználattal, védőnövényzettel elszegve történnek.

Építészeti ajánlások ~

Egykoron közösségi önellátásra törekvés jellemezte a falvakat, kistelepüléseket. Minden gondozva, rendben tartva volt, erős összhangban éltek a természettel. Állatokat tartottak a határban, haszonnövényeket ültettek egész messzi a külterületen. Lovakkal, szekérrel és gyalogosan közlekedtek, amikor megtelepedtek itt. Egymáshoz igazodva építkeztek az utcában a helyben talált építőanyagokból. Sok gazdasági építményt fából ácsoltak, ami könnyen szétszedhető, és egy új helyen egyszerűen felállítható volt. Ha egy ház gazdátlan lett, néhány év alatt teljesen megsemmisült, azaz a kő-sár-fa mind beleolvadt a tájba...

Életvitelünk megváltozott. Mai korunkban annyira felgyorsult életet élünk, hogy kevesebbet találkozunk és beszélgetünk még a saját szomszédainkkal is. A mezőgazdaságból élők száma 80%-ról 10%-ra zsugorodott. Nap mint nap nem a kertből, hanem a dobozárházakból vesszük a zöldséget, a húst. Építőanyagot is távolról hozatunk, és a használati érték helyett elsősorban az ár alapján választunk a kínálatból.

Korszerű, magas minőségű, energiatakarékos épület épülhet úgy is, hogy az a múlt értékei felé tisztelettel fordul, és a hagyományos építészeti megoldásokat friss, mai módon használja. Ismerjük meg a több száz éves építési hagyományokat, használjuk azok gyakorlati tapasztalatát!

Tokaj-Hegyalja világörökségi kultúrtáj kiemelkedő értékét az épített környezet és a természet egyedi, csak itt jellemző harmóniája jelenti. Ezen összhangnak része a változatos táj, és az ebben megjelenő épületek építészeti megformálása, arányrendszere és az anyaghasználatából adódó színvilága.

Amikor egy új épületet építünk, vagy egy meglévő házat újítunk fel, nem csak az utca képe változik meg, hanem kicsit a település egészének vizuális megjelenése is. Fontos tehát, hogy házunk illeszkedjen a már kialakult településszövetbe. Kerüljük a tájtól idegen, vagy hivalkodó épületeket.

Miközben a környék, a település adottságaival ismerkedünk, gondolkodjunk a saját elképzeléseinken. Milyen házban szeretnénk élni? Hányan és hogyan élnek majd ebben a házban? Mekkora költségkeret áll rendelkezésünkre? A számunkra kiemelten fontos igényeket is vegyük sorba (pl. otthon dolgozunk, gazdálkodni is szeretnénk, több generáció él majd együtt, és a nehezebben mozgó, idős családtagok miatt legyen akadálymentes a ház, stb.). Elképzeléseink a valós szükségleteinkhez igazodjanak, hiszen, ha nem építünk fölösleges négyzet-métereket, azzal jelentős költséget takarítunk meg. Az így összeállt tervezési programot az építész segít majd házzá formálni.

Mielőtt új ház építésében gondolkodunk, fontoljuk meg egy meglévő épület átalakítását, felújítását. Egy régi épület a vastag falaival, a kerttel összenőtt térhasználatával szeretett otthonunkká válhat.

A következő fejezetekben azokat a szempontokat vesszük sorba, amelyeket már a tervezés során mérlegelve a helyi építészeti jelleghez illeszkedő, de mégis saját igényeinkre szabott ház építhető. A sorrend nem véletlenszerű: a helyszín kiválasztása után az első lépés az átgondolt telepítés. Ezt követi a jól működő alaprajz, a megfelelő tömegek és arányok megtalálása, majd az érzékeny anyagválasztás, végül a részletek gondos kimunkálása. Minden szempont egyformán fontos, felújítás és új építés esetén egyaránt érdemes lépésről lépésre átgondolni őket.

Telepítés ~

Telek kiválasztása

Első lépésként a településen belül olyan telket keressünk, amely megfelel az összeállított építési programunknak. Vegyük figyelembe a Településképi Rendelet előírásait, és a Szabályozási Terv vonatkozó részeit is. Kérdezzünk rá, milyen fejlesztések várhatóak a jövőben.

A helyszín, a meglévő növényzet és a szomszédos beépítések a mi épületünk léptékét, formai kialakítását is meghatározzák. Ezért már a telek kiválasztásához is kérjük az építész segítségét!

Figyeljünk a következő szempontokra:

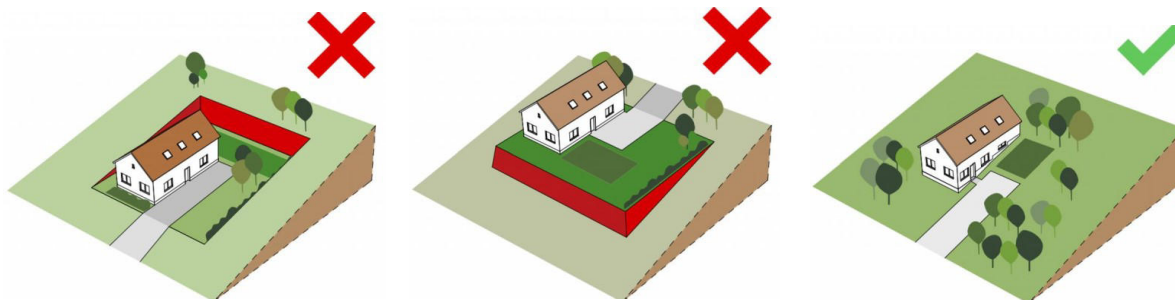
- A telek gyalogosan és gépkocsival is jól megközelíthető legyen.
- Válasszunk olyan tájolású telket, ahol lehetőség van napos DK-DNy-i udvar kialakítására, ez lehetővé teszi, hogy az állandó tartózkodásra szolgáló helyiségek világosak, naposak legyenek. Az erős nyári napsugárzás ellen gépészeti berendezések helyett inkább átmeneti terekkel (fedett-nyitott tornác), árnyékolással védekezünk.
- Legyen a terület szélétől védett.
- Ismerjük meg a talajviszonyokat: agyagos, sziklás, talajvizes, utólag feltöltött területre ne építkezzünk.
- Nézzük meg a környező beépítéseket. Sok bosszúságot okozhat, ha egy szomszédos építmény a kilátást zavarja, leárnyékolja az udvart, vagy zavaró zajok forrása. Arra is gondoljunk, hogy a mi telkünkre hogyan látnak rá mások.
- A telken található értékes növényzetet tartsuk meg, a kert méretét úgy válasszuk meg, hogy azt folyamatosan gondozni tudjuk.

Ha jó állapotú lombhullató fák vannak a telken, tartsuk meg, és használjuk ki, hogy természetesen szép, és "energiatakarékos" nyári napvédelmet biztosítanak.

Lejtős terep

Másfajta tervezést igényel egy sík, mint egy lejtős terep. Amennyiben lejtős terepen építkezünk, az eredeti terepviszonyokat csak a lehető legkisebb mértékben változtassuk. Kerüljük a szükségtelenül nagy földkiemelést (bevágást), vagy földfeltöltést (földterasz). Ez nem csak drágítja az építkezést, de a tájon is örök sebet ejt. A kiemelt és visszatöltött föld mennyisége legyen közel azonos.

Az épületet tervezzük a terepre, és ne a terepet igazítsuk az épülethez! A telek adottságait használjuk előnyként – ez építészeti eszközökkel (szintszámok, magasságok változtatása) jól megoldható.

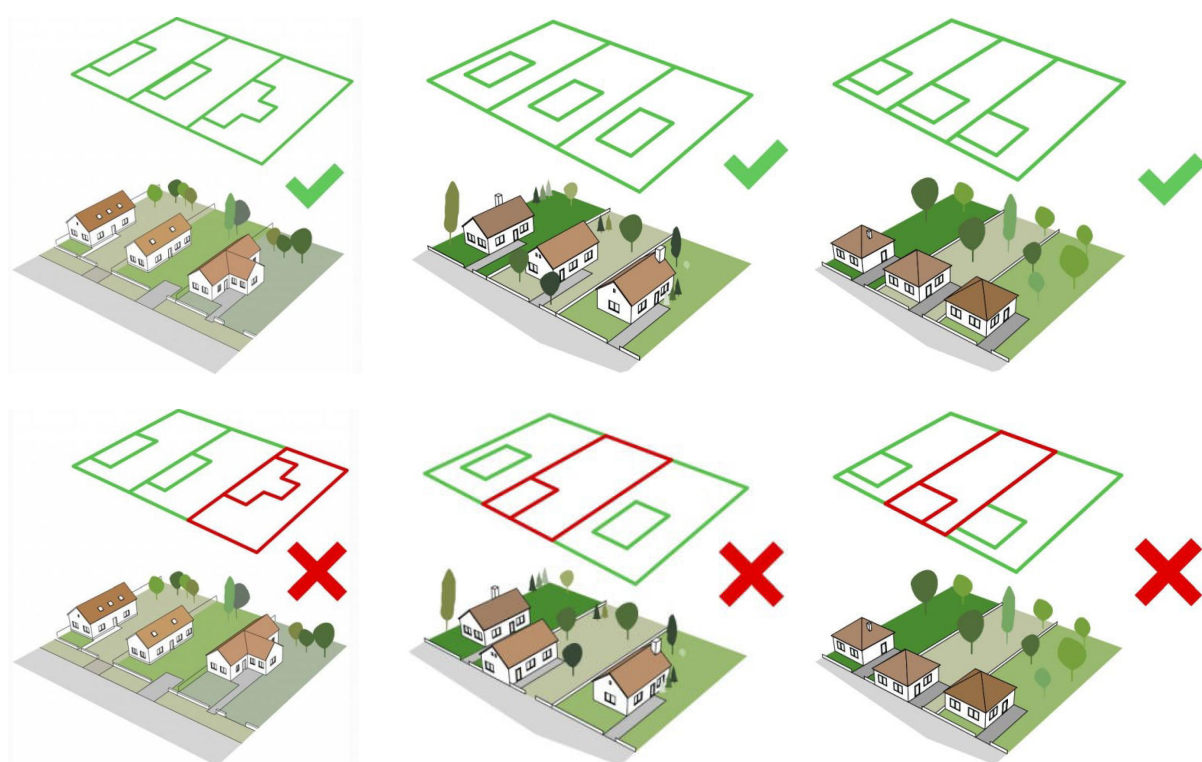
Épület elhelyezése a telken

A terepadottságokon túl a beépítés jellegét, ház helyét az építési előírások is szabályozzák. Falusias karakterű településrészekben, így Bodrogkisfalud szinte teljes területén, az oldalhatáron, illetve kisebb mértékben a szabadon álló beépítés jellemző. A különböző beépítési módokban az épületek telekhatártól és egymástól való távolsága szabályozott.

Oldalhatáron álló beépítés esetén az épületet az egyik, többnyire a kedvezőtlen tájolású telekhatárra épül. Így három oldali homlokzaton nyitható teljes értékű nyílászáró, nappos, de védett udvar alakul ki.

Szabadon álló beépítés esetén az épületet a telken belül minden oldalról beépítetlen telekrész veszi körül, ezek minimális mérete szintén meghatározott. Ebben az esetben minden homlokzaton nyitható teljes értékű nyílászáró, de a tájolás, az átközlekedés szempontjaira különösen figyeljünk.

Ha a szabályozás ezt külön nem köti ki, akkor is a szomszédos épületekhez illeszkedve, azonos méretű előkerttel építkezzünk, ne húzzuk az épületet az utcavonalra, vagy túlságosan hátra.

Az utcakép egységéhez a házak utcavonaltól való távolsága, az előkertek azonos mérete is hozzájárul, ezért igazodjunk a már kialakult utcaképhez, ne törjük meg a házak ritmusát.

Építészeti tömeg formálása ~

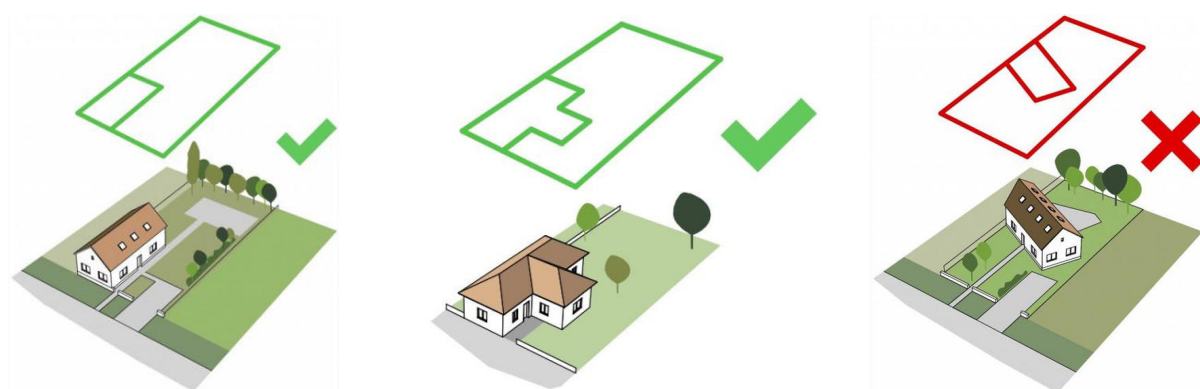
Alaprajz

A helyiségek méretei, elrendezése alapvetően befolyásolják a ház használhatóságát, így a benne élők vagy dolgozók életminőségére nagymértékben hatnak. A jól szerkesztett alaprajzban nincsenek túl terjedős vagy túl szűkös terek, logikus és átlátható a térszervezés, naposak, szellőztethetők és jól bútorozhatók a helyiségek. A bejárat építészeti hangsúlyos helyen van, és a háznak közvetlen kapcsolata van a kerttel.

Amikor az alaprajzot tervezzük, ne csak a házban, hanem az egész telekben gondolkodjunk.

A garázs megközelítése legyen biztonságosan megoldva, a terasz vagy a kerti tárolók sem utólagos bővítményként épüljenek meg. Ha értékes, öreg fa áll a telken, annak helyét az alaprajzi elrendezésnél is vegyük figyelembe (rálátás, árnyékolás).

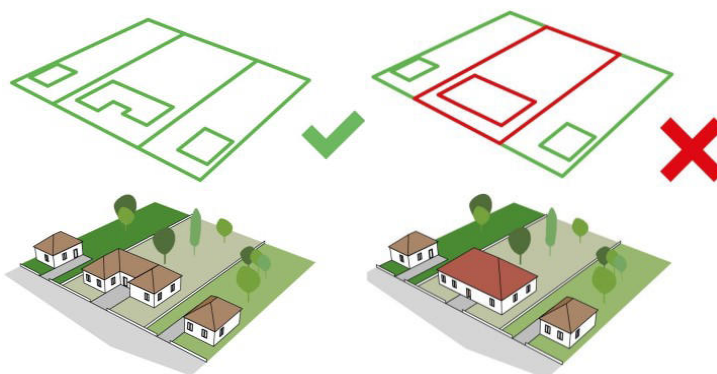
Az oldalhatáron álló beépítés, átlagos telekméret mellett, nyújtott téglalap formájú alaprajzot tesz lehetővé. Ez az elrendezés optimális, hiszen nem keletkeznek megvilágítatlan belső terek, és a ház utcai homlokzata így emberi léptékű marad (nem lesz túl széles és magas). A ház tömör homlokzatával fordul a szomszédos telek felé, míg a nyitott homlokzati oldalon védettség érzetet keltő napos udvar keletkezik. Jól megoldható a nappali déli, a hálószobák keleti, és a kamra északi tájolása.

Természetesen a hagyományos parasztház egytraktusú, háromszatú elrendezése a mai életmódnak már nem feltétlenül felel meg, de annak tanulságai egy mai igényekre tervezett házban is jól használhatóak. Ugyanakkor a régi megoldások vagy formák egy az egyben történő másolása nem ajánlott azok megértése nélkül.

Átlagosnál nagyobb telekméret esetén, bár több helyünk van, mégis törekedni kell arra, hogy a helyiségek elrendezése ne váljon terjedőssé, ez nehézkes, tömbszerű házat eredményez. Az épületrészek tagolásával, mozgatásával, átmeneti terek beiktatásával a falusias utcaképbe harmonikusan illeszkedő tömeg alakítható ki.

A helyiségek és funkciók elrendezése mindig úgy történjen, hogy a telek adottságainak kihasználása a legkedvezőbb legyen.

Épületszélesség, épületmagasság

A lakóházaknak az évszázadok során kialakult egy megszokott léptéke. Ezeket a méreteket nem csak az észszerűség vagy a takarékoság alakította, hanem maga az ember arányrendszere is. Általában a 7-8 méter szélességű és 3-4 méter ereszmagasságú házat érzékeljük csinosnak. A falusi hagyományos házak legnagyobb értéke, hogy még őrzik ezt az emberi léptéket.

Bodrogkisfaludban a házak legnagyobb része földszintes. Az épület tömegét adó méretek megválasztásakor is legyen szempont, hogy igazodjunk az utcában, a településen hagyományosan kialakult léptékhez.

A történelmi településrészen, amennyiben az adott utcaszakaszon a házak nagy része földszintes, akkor az új épületünk utcafronti tömegét is hangoljuk ehhez – még abban az esetben is, ha az utcában épült már egy-egy emeletes vagy tetőtér-beépítéses ház is.

Egy jó léptékű épület előnye, hogy egyszerű szerkezetekkel megépíthető, és lefedéséhez nem szükséges a túlbonyolított, túlságosan tagolt tetőidom. Ezzel az utcaképbe is könnyen beilleszkedik.

Az új építésű részeken, illetve foghíj telkeken számos helyen földszint + tetőtér-beépítés, illetve földszint + egyemeletes beépítések alakultak ki. Új építés és átalakítás, felújítás esetén is igazodjunk a szomszédos telkeken kialakult beépítéshez, de figyeljünk az építési előírásokra is.

A falu központi részén, a Polgármesteri Hivatal környezetében elszórtan található, F+1 szintes tömegek, utcavonallal párhuzamos gerincű, nagyobb ereszmagasságú épületek városiasabb megjelenést sugallnak. Ez utóbbi, jellemzően középületek a településközpont fejlődésével néhol részlegesen, néhol teljesen zárttorúvá válhatnak.

A területen a rendezési terv előírásai szerint építkezzünk, mely a jövőbeni fejlesztések figyelembe vételével szabályozza az épületek kialakítását.

Tetőidom

Bodrogkisfaludban csak magastetős épületeket találunk. A településen a legelterjedtebb a nyeregtető, aminek az egyik vagy mindkét végén kontyolás készül. Ez a tetőforma egyszerű fedélszékkel megépíthető, a csapadékvíz-elvezetés is jól megoldható. Változataira több szép példa lelhető fel a faluban.

egyszerű nyeregtető

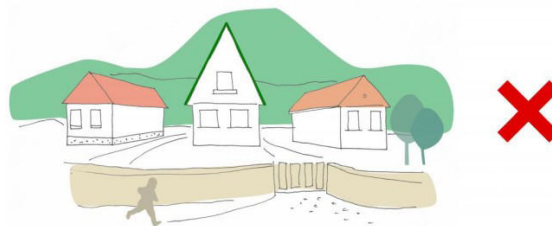

kontyolt nyeregtető

oromkontyos nyeregtető

Ezen tetőidomok mindegyike új házépítésnél is javasolt tetőforma. Az illeszkedés szabályai itt is érvényesek: a szomszédos házak gyakori épületformáját kövessük. Amennyiben az utcában a kontyolt tetős, földszintes házak jellemzőek, az utca felé az új ház is hasonló tömeggel és ereszmagassággal forduljon.

*A tető javasolt hajlásszöge 35 és 45 fok között legyen, az ennél alacsonyabb ('mediterrán') vagy magasabb ('alpesi') tetőhajlásszög a falusi lakókönyvezettől idegen.
Kis tömegű, kiegészítő építményrésznél (pl. csatlakozó előtű) az alacsony hajlásszög elfogadható.*

Bodrogkisfaludban is elterjedt a négyzetes alaprajzú, négy irányban kontyolt, azaz sátortetős, illetve a kétszintes, nyeregtetős ház, - ezek a formák azonban a falu hagyományos építészetére nem voltak jellemzőek. Egy felújítás, átalakítás révén építészeti eszközökkel e házak tömege, homlokzatképzése is falusias léptékűvé alakítható.

Tetőtér beépítése

Faluban a lakóház hagyományosan hátrafelé, (és nem felfelé) terjeszkedik, amennyiben bővítést szeretnénk, elsősorban földszinti hozzáépítésben gondolkodjunk.

Az elterjedt, hagyományos tetőforma és hajlásszög lehetővé teszi a jól használható tetőtér-beépítést is. Kialakításnál vegyük figyelembe az építménymagasságra vonatkozó előírásokat. A megközelítést utólagos beépítés esetén is belülről oldjuk meg (ne külső lépcsővel). Oromhomlokzattal az utca felé akkor nyissunk, ha a szomszédos épületek közt erre van már több példa.

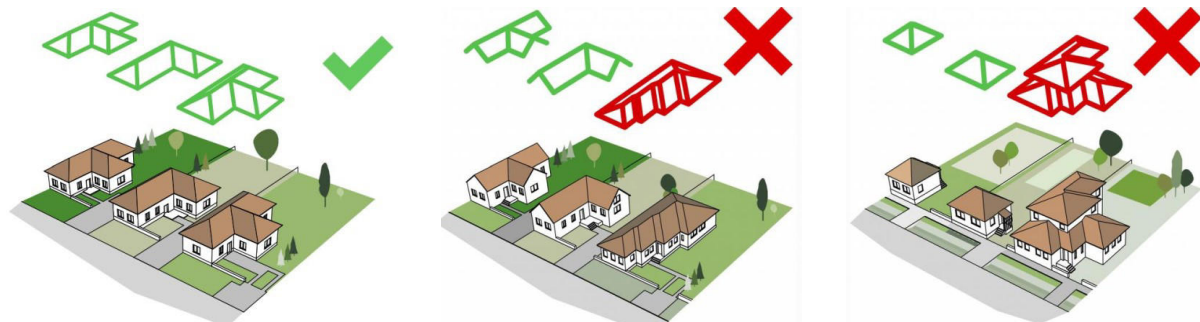
A tetőablakok formája, anyaghasználata az épülethez igazodjon, a túl nagy, bonyolult tömeget kerüljük. A tetősík ablak használata a legkevésbé feltűnő az utcaképből. A tetőfelépítmény alakja készülhet a régi szénabedobó padlásajtók mintájára, de ilyenkor figyeljünk, hogy egy tetősíkon kettőnél többet ebből nem javasolt használni.

Lásd még a 49. oldalon a Tetőfelépítmények és Tetőablakok című fejezetekben!

Tetőgerinc iránya

Általános szempont, hogy ebben is igazodjunk a szomszédos telkeken kialakult rendhez. A keskenyebb szalagtelkeken a telkek oldalhatára és az épületek fő tetőgerince az utcára merőleges. Ha a telkek szélessége lehetővé teszi, egy L vagy T alakban beforduló szárny kialakítható. A bonyolult szerkezetű, túl tagolt tetőformák nem ajánlottak.

Régi utcaszakaszokon előfordul (pl. Sallai utca), hogy a telkek kiosztása nem merőleges az utcavonalra, de a házak tetőgerince közel párhuzamos az oldalhatárral. Így trapéz formájú előkertek keletkeznek, az épületek pedig ún. fűrészfogas elrendezéssel követik egymást.

Bodrogkisfaludban a falu központja felé közeledve gyakori az előkert nélküli, utcával párhuzamos gerincű épület. Itt a tetőgerinc irányán túl a kialakult ereszvonala magasságához fontos igazodjunk.

Homlokzati arányok

Az épület homlokzatával kommunikál a külvilág felé, a hiteles homlokzat a belső terekkel is összhangban van. Az épületen elhelyezett nyílások, falattörések mérete nem csak a bejutó fény miatt fontos, a tömör és nyitott felületek aránya, ritmusa ad jellegzetes megjelenést az épületnek. Ha egy régi épület homlokzatán a nyílások méretét, elhelyezését megváltoztatjuk, a ház "arca" széteshet. A homlokzat felületéhez képest túl nagy arányú, és rendszertelenül elhelyezett nyílászárókat kerüljük.

Az utcai homlokzat megjelenését a fal és a tető aránya erősen meghatározza. A lábázat kialakítása, a vakolt és a fával, kővel burkolt felületek aránya, míves részletképzése mindezt tovább finomítja.

A nyílások megjelenését a méret mellett az osztások kialakítása is meghatározza. Más-más osztás még hasonló méret mellett is eltérő megjelenést kölcsönöz a háznak.

A jellegzetes oromkontyos bodrogkisfaludi ház utcai homlokzatán két darab kétosztatú, álló ablak van, a fatornác lezárása hagyományosan falszerkezettel történik, így az utcai homlokzat aszimmetrikussá válik.

- Történeti településrészben épülő új épületnél, különösen az utcai homlokzatnál tekintsük jó példaként a régi házak ablakait: kerüljük a széles, fekvő arányú nyílásokat.
- Átalakításkor ne 'egyesítsük' az ablakokat, azaz ne cseréljük le a két kicsi ablakot egy nagyméretűre. Ha több fényre van szükségünk, használjunk fénycsatornát!
- Amennyiben az építészeti koncepció része, a kert felé nyíló oldalhomlokzatokon a nagyobb üvegfelületű nyílászárók is elfogadottak (rálátás, kertkapcsolat).
- Új épületnél ne másoljuk a régi parasztházak ablakait vagy tornáckialakítását, az épület ezt kortárs eszközökkel idézze.

Tornácok, előtetők, pergolák

A falakat csapó eső és az erős napsugárzás ellen a déli hosszhomlokzaton kezdetben nagy kiülésű ereszt védte. Az így kialakult fedett, szabad tér biztosította az átközlekedést a hátsó épületrészekbe, sokszor a munkavégzés, pihenés helyéül is szolgált. Az ereszt eleinte fa, majd falazott oszlopokkal támasztották alá, egyenes vagy íves záródással építették, majd mellvéd is készült. Új épületnél is használjuk a tornác funkcionális előnyeit, karakteres építészeti megjelenését.

Falazott tornácok

Az utcai homlokzatok mellett a tornácok részleteinek egyedi kialakításával kapott sajátos karaktert a hagyományos parasztház. Nem volt két egyforma tornác, a házak összkepe mégis harmonikus maradt.

A falazott tornácoszlopok leggyakrabban téglából készültek, csinos, karcsú méretezésűek voltak. Nagyobb, módosabb házaknál természetesen falazták, akkor jóval tekintélyesebb méretben láthatjuk az alátámasztó oszlopokat, akár vakolás nélküli, felületvédelemmel ellátott nagy tömbkövekből.

Felújítás során a befalazott tornácot bontjuk ki, törekedjünk az eredetihez hasonló állapot visszaállítására. Fényképen is rögzítsük a még fellelhető vakolatdíszeket, színezéseket, hogy a felújítás végén vissza tudjuk állítani az értékes mintázatot.

Gyakori megoldás a tornác utca felé eső, kezdő oszlopát az utcafronti homlokzattal egységben, vakolt tagozatokkal, falazottan kialakítani. A hátrébb került oszlopok fából készítve a leginkább helytakarékosak, így kevésbé zavarják a kilátást az ablakokból.

Fatornácok

Bodrogkisfaludban a régi faoszlopok csinosan lapolt-mintával készültek, és könyökfa helyett vendéggerendát használtak a tetőt alátámasztó talpszelemennél.

Manapság egyszerű fózolást kap csak az oszlopok négy sarka, fent pedig ívesen faragott, vagy egyszerűen levágott könyökfák merevítik a szerkezetet.

A könyökfa keresztmetszetét válasszuk eggyel kisebbre, akkor kecsesebb lesz a tornácunk megjelenése.

Plusz négyzetmétereket ne a meglévő tornác beüvegezésével nyerjünk. A világos, fűtetlen, télikert-jellegű helyiségnek van létjogosultsága, de ezt más építészeti eszközökkel, például a tágas üveges-verandák mintájára alakítsuk ki – lehetőleg az utcafronttól távol, a bejárati ajtó előtti teresedésként.

Teraszok, pergolák, előtetők

- A teraszok, pergolák elhelyezését már az új ház tervezésével egy időben gondoljuk át.
- Használjuk ki a telek adottságait, a kilátást. Ha van a telken szép fa, ezt vegyük figyelembe az elhelyezésnél.
- A fedés anyaga a főépületével legyen azonos. Alacsonyabb hajlásszögű előtetőkön fémlemez fedés is elfogadott.
- Az anyag- és színválasztás legyen összhangban a ház kialakításával (fa ácsszerkezet színe egyezzen a fa nyílászárók színével), így elkerüljük azokat a kialakításokat, amiknél a beavatkozás egy utólagosan hozzáragasztott, idegen elemnek tűnik.

Szép megoldás a falazott-vakolt, boltívekkel összekötött oszlopokra állított előtető.

Anyag és színhasználat ~

Általános szempontok

- A természetes, tartós, magas minőségű, szépen öregedő-patinásodó építőanyagokat válasszuk.
- Az anyagok legyenek többször felújíthatóak, jól karbantarthatóak, esetleg bontás után akár újra használhatóak.
- Az építőanyagokat helyben, vagy minél közelebből szerezzük be.
- Kerüljük a mű-antikolt, a természetes követ, téglát, fát utánozó (pl. ragasztható kőlap, faerezetes műanyag) anyagokat.
- Az építőanyag-kereskedésekben érdemes rákérdeznünk az új anyagok várható élettartamára.
- Sokféleség helyett törekedjünk egyszerűsége: a kevés, de jól megválasztott anyag nemes külsőt kölcsönöz a háznak.
- Általánosságban minden anyagnak a saját színvilágát használjuk: a fal fehér, a fa barna, a tetőfedés piros (nem pink), a bádog szürke, a fém szerkezet sötét színű (pl. fekete, szürke, sötétzöld).
- Színezésnél nem felületet, hanem tömeget színezünk. Negatív sarokban váltson a szín!
- Furcsa divathullám volt a 80-as évek végén a fehér ereszeszkázat fehér ereszcatornával. Csúnyán öregedett a felület, és túlzottan hangsúlyozta, feleslegesen növelte az eresz arányát a homlokzaton.

Homlokzat

Hagyományosan Bodrogkisfaludban is a fehérre meszelt, vakolt homlokzat volt jellemző, a házak színezése csak a későbbiekben terjedt el, elsősorban földszínekkel. Vakolatdíszek, tagozatok is csak visszafogottan, nagyon egyszerű formában jelentek meg, leginkább az utcai homlokzatokon.

A törtfehér, sima (nem kapart, nem kőporos) falfelület ma is esztétikus választás, különösen a történeti településrészekben. Ez az árnyalat többnyire a lábazat és a faszervezetek színével is jól harmonizál, egyszerűsége ellenére igényes megjelenést ad.

Színezett vakolat használata elsősorban az új építésű házaknál elfogadott. A nagyon világos, tört, természetes árnyalatok megfelelőek, a túl élénk, harsány (fagy-színek, neon-színek) divat-színek nem ajánlottak. Gondoljunk rá, hogy amikor a fal színét kiválasztjuk, ezzel azt is eldöntjük, hogy milyen színvilágú tető, kőburkolat vagy faszervezet illik majd hozzá.

A régebbi házak fala a környékbeli riolittufából épült. Ez a pórusos, jól megmunkálható, jól hőszigetelő építőkövet rusztikus felületet ad, régi épület felújításakor részben vagy egészben vakolatlanul hagyva megmutathatjuk ezt a rajzolatot. Új építésnél a kőburkolat és a vakolt, fehér felület jó arányú alkalmazása is szép, és a hely jellegéhez illő homlokzatot formál. A falu régi házain faburkolatot csak az oromzat borításánál alkalmaztak. Az erdők közelsége miatt a faanyag burkolatként is hiteles építőanyag, de túlzott arányú használata a homlokzaton nem ajánlott, rendszeres karbantartásra szorul.

Lábazat

A lábazat a ház alja, a stabilitás érzetét a nehezebb, sötétebb tónusú anyagok, színek adják. A településen elterjedt a vakolt-festett lábazat és a terméskő lábazat egyaránt. Vakolt lábazathoz a homlokzatnál kicsit sötétebb, de nem erőteljes földszínek megfelelőek. A műgyantás golyós lábazat használata nem javasolt.

Az a jó, ha a lábazat és a homlokzat tektonikailag is elválík egymástól, vagyis a lábazat síkja előrébb esik a homlokzaténál.

A helyi kőfalak anyaga szabálytalanra vágott, habarcsba rakott, környezetben bányászott tufa. Lábazathoz is ez a kialakítás javasolt, de figyeljünk rá, hogy a lábazat az épülettel és a kerítéssel is legyen összhangban, hiszen a köveknek is többféle meleg (barnás, sárgás) illetve hideg (szürkés, zöldes) árnyalata létezik.

Kerüljük a követ utánzó ragasztott kőlapot, körrajzoltos betont. A téglalábazat használatának a környéken nincs hagyománya, kerüljük a választását.

Nyílászárók, faszerkezetek

A nyílászárók és ácsszerkezetek természetes, jó minőségű fából készüljenek, a műanyag ablakokat, ajtókat kerüljük.

A felületet környezetbarát, a fa erezetét láttatni engedő anyagokkal kezeljük, az összes faszerkezet hasonló színű és felületű legyen. Ajánlott a fa természetes színéhez közel álló lazúrok, földszínű fedőfestékek használata. A túl harsány színezést kerüljük, a földszínek használata azonban karakteres megjelenést adhat a háznak.

Ablakaink álló arányúak legyenek! Régi ablakok, ajtók felújításánál törekedjünk az eredeti állapot megidézésére (osztások, tokvastagságok), ezek ma már a hőszigetelt formában is kivitelezhetőek.

A bejárati ajtót és környékét (pl. mérőszekrények) alakítsuk ki gondosan, nagy körültekintéssel, hiszen ez a ház hangsúlyos, megérkezési pontja. A kiegészítő szerelvények is legyenek összhangban az ajtók anyagával, stílusával.

Már az építés során gondoljunk a sötétítésre is: a műanyag redőnyöket, a kívülről látszó (utólagos) redőnytöket kerüljük, árnyékolásként használjunk a ház jellegéhez illő fa, vagy fém spalettát.

Tetőhéjazat

A tető a ház nagy felületű része, az utcáról, a környező magaslatokról is jól látható. Tetőfedéshez természetes, a falusi környezetbe illő anyagokat használjunk. A történeti és az új településrészeknél is általánosan ajánlott a natúr színű, egyenes vágású, égetett agyagcserép. Kerüljük a színezett vagy nagyméretű cserepet, a hullámpalát, trapézlemezt, műanyag lemezeket, bitumenes zsindelet még a gazdasági épületek esetén is. Több tető esetén (lakóház, garázs, egyéb gazdasági épület) az épületek egységes fedést kapjanak, a tető színét hangoljuk össze a rajta elhelyezett gépészeti berendezésekkel (pl. napelemek). Alacsony hajlásszögű, alárendelt épületen korcolt fémlemezfedés használható.

Tetőfelépítmények

Sajnos már nem találhatók meg a faluban a jellegzetes kialakítású padlásfeljárók, a szénabedobók. Ezek a felépítmények hozzátartoztak az utcaképhez, az épületek karakteréhez. Átalakításkor állítsuk vissza ezeket, hiszen nagyon kényelmesen, jól működnek a padlástéri raktározáshoz. Új tetőtéri ablakok kialakításához inspirációként is használhatjuk.

Az egykori Csendőrlaktanya épületén jó arányú padlástéri bevilágító, szellőző ablakok őrződtek meg.

Tetőablakok

Álló tetőablak esetén egyszerű formákban, kis méretben gondolkodjunk, túlbonyolított vagy tájidegen (pl. ökörszemablak) nyíláskialakítást kerüljük. A tetőablak is a homlokzathoz tartozik! Álló vagy fekvő tetőablakot csak oldalsó és hátsó tetősíkon helyezzünk el, az utcafronttól távolabb.

Lásd még a 41. oldalon a Tetőtér beépítése című fejezetben!

Részletek ~

Régen az épületek egymáshoz igazodtak, hasonló arányokkal, méretekkel épültek, azonos építőanyagokat használtak, közel egyforma színeket. Az emberek nem különbözni akartak, hanem az egymáshoz tartozást hangsúlyozták. A takaros sorakozó házak egységes utcaképet formáltak, a gondosan kidolgozott kézműves részletek révén mégis minden ház egyedi jelleget kapott.

Ezek a részletgazdag, változatos formakincsű épületelemek mára nagyon megritkultak, szinte eltűntek. Alkalmazzuk újra őket kézműves szemléletű, figyelmes kivitelezéssel – gyönyörű látványt nyújtanak.

Az egyedi fejezettel kialakított kémények tekintélyes külsőt adnak épületünknek. A kézműves bádgos szerkezetek, csúcsdíszek ugyancsak az igényes és harmonikus összkép részei. Az oromzat és az eresz kialakítása, a famunkák gondossága is fontos tényezők a ház megjelenésének szempontjából.

Kerítések

A településen szinte mindenhol van előkert, ezért az utca felőli telekhatáron épült kerítések legalább olyan fontos összetevői az egységes utcaképnek, mint a házak.

A lábazat nélküli, egyszerű vagy díszesen fűrészelt deszkakerítésre és a kőoszlopok közt, lábazattal épült kovácsoltvas kerítésre is számtalan, változatos kialakítású példát találunk. Figyeljük meg a környékbeli kerítések gondos kivitelezését (oszlopfelvezetek, rajzolatok), merítsünk belőlük ihletet.

Már a ház tervezésekor gondoljuk a kerítés kialakítására is, az anyaghasználat, a megformálás, a színek legyenek összhangban az épülettel. Felületkezeléshez környezetbarát anyagokat válasszunk.

Fa kerítések

A tágas, nyitott falusi utcaképhez az áttört kerítés illeszkedik. Ne takarjuk a kerítést nádszövettel, hullámlemezzel, még ideiglenesen sem. A kerítéshez ültetett sövényvel, futónövényekkel a nemkívánatos belátást csökkenthetjük, így az utcakép is hangulatosabbá válik.

Falazott kerítések

Itt is tartuk az áttört jelleget, a tömör lábazat és az áttört rész arányának játékával a kerítés karaktere változatosan alakítható. A vakolt, illetve kővel burkolt felületeket az épülethez hasonlóan alakítsuk ki, ne használjunk különböző árnyalatú köveket. A csempeszerűen ragasztható kőutánzatú lapokat kerüljük, és ne építsük a tartószerkezetet előregyártott betonelemekből.

A téglák alkalmazásának a környéken nincs hagyománya, erre a településen is kevés példát találunk.

Lejtős terepen a kerítést lépcsőzetesen alakítsuk. A kerítéssel egybeépített kukatárolót ne a bejárati kapuhoz tegyük, ennek megoldása az autóbehajtónál célszerű.

Az oldalhatáron álló kerítések kialakítására is fordítsunk figyelmet. A belátás elleni védelmet tömör fal helyett inkább növényzettel, vagy sűrűn rakott falécekkel oldjuk meg.

A magas, tömör kőfal, mint utcafronti kerítés a falu képétől idegen, de egy alacsonyabb, rakott kő mellvéd egyedi megjelenésű lehet. Ha a telekhatárunkon meglévő, szép rajzolatú, jó állapotú kőfal van, tartsuk meg, és részben komponáljuk bele az új kerítés kialakításába.

Támfalak

Lejtős telek esetén támfal építésére ott van szükség, ahol a terep szintkülönbségeinek áthidalása természetes rézsűvel már nem oldható meg. A támfal kialakítását mindig a földnyomás, az oldalterhelés határozza meg, ezért kérjük statikus szakember segítségét. Csak ott építsünk támfalat, ahol erre valóban szükség van.

Az utcavonalra épített támfal egyben kerítésként is funkcionál, kialakításánál hasonló szempontokat vegyünk figyelembe, mint a kerítésekénél. Használjuk a helyben bányászott termésköveket, és amennyiben mellvéd, korlát kerül a támfalra, az ne legyen tömör – növényzettel takarjunk. Nagy felületen alkalmazva a falusias utcaképtől idegen a beton, ezért mindenképpen futtassuk be növényzettel. Az előregyártott betonelemekből építhető növénytámfal nem ajánlott, ennek fenntartása nehézkes. A kőkosaras támfalat (gambion) is kombináljuk növényzettel.

Gépészeti kültéri egységek elhelyezése

A kényelmi berendezések tetőre vagy homlokzatra szerelt kültéri egységeinek látványa a házon zavaróan hat, ezért energiatudatos tervezéssel igyekezzünk minimalizálni a költséges gépészetet. Általános szempont, hogy sem a berendezések, sem azok tartószerkezete, kapcsolódó szerelvényei az utcai homlokzat látványát nem zavarhatják.

Az elhelyezésnél az alábbi szempontokat vegyük figyelembe.

Szép példa, ahogy az tetősíklakok közé lett pontosan beillesztve a két napkollektor.

Parabolaantenna

Ne szereljük az utcai homlokzatra, vagy tetőre, a hátsó homlokzat, az utcavonaltól távol eső melléképület megfelelő hely. Tetőre kerülő antenna a síkból egy méternél jobban ne emelkedjen ki.

Klímaberendezés kültéri egysége

Utcai homlokzatra ne helyezzük el, oldalhomlokzaton, kevésbé hangsúlyos vagy takart helyen, eresz alatt elhelyezhető. Gondoljunk rá, hogy a gyakori karbantartások miatt könnyen megközelíthető helyen legyen. Bizonyos berendezések, épülettől külön, terepen felálltva, takartan is elhelyezhetőek.

Napkollektor, napelem

Településképi szempontból meghatározó területen napelem, napkollektor közterületre néző tetőfelületen nem helyezhető el. Utcafronti tetőre, előkertbe, kerítésre sem napkollektort, sem napelemet telepíteni nem lehet. A berendezéseket a napjárást figyelembe véve, az utcafronttól legtávolabb szereljük fel. Nyeregtető kontyolt felületén síktáblás berendezés nem helyezhető el. Tetőn kizárólag síkban maradó szerkezet helyezhető el. Több elem esetén azokat tartsuk egy (téglalap

formájú) tömbben, semmiképp sem cikk-cakkosan. A tetőcserép színárnyalata legyen összhangban a berendezésekével. A tetősík ablakok kiosztásával is kerüljön összhangba a felkerülő gépészeti egység. Az elhelyezés részletes szempontjait a Településképi Rendelet tartalmazza.

Kerti építmények, garázsok

A régi melléképületek, kerti építmények harmonikusan simulnak az udvar összképébe, ugyanúgy beleillettek az utcaképbe, mint a lakóház.

Érdemes figyelni a településen még fellelhető építményeket, a telepítésük, az egyszerű, de praktikus kialakításuk ötletadó lehet. Ha a telkünkön jó állapotú gazdasági épület van, tartsuk meg, újítsuk fel!

A tárolóként vagy műhelyként szolgáló építmények kialakítását már az épület tervezésével egyidőben gondoljuk át. A formai kialakítás, az anyaghasználat legyen összhangban a főépülettel.

Gépkocsi tárolás

A gazdasági épületek kialakítására is vonatkoznak építési előírások. A gépjármű tárolását az autótulajdonosok fedett-nyitott módon (pergolával, vagy a régi kocsiszínek mintájára nyitott csúrszerűen) és zárható garázsépülettel oldanak meg.

Az elhelyezésnél vegyük figyelembe, hogy előkertbe építmény nem épülhet, az előírt minimális oldalkertet és a szomszéd épülettől szükséges tűzbiztonsági távolságot is beépítetlenül kell hagyni.

Lehetséges elrendezés, hogy a zárható garázs a lakóépülettel egy tömbbe, az utcafrontra épül. Az igényes garázskapu ilyenkor lehetőleg az oldalhomlokzatról nyíljon, az utca felé ablakok kerüljenek. Így a telekre nyíló nagykapu és a garázshoz vezető utcai kapu ugyanaz maradhat, az utcakép megőrzi a hagyományos elrendezést.

A leggyakoribb telepítési mód az épület hátsó bővítményeként, oldalhatáron elhelyezett garázs. Amennyiben a telekszélesség lehetővé teszi, a szükséges tűztávolság betartásával a garázs hátsókertbe hátrahúzva, szabadonálló épületként is elhelyezhető.

Minden változat esetén kényelmes, hogy az építménynek legyen szilárd padlóburkolata, és a bevezető út nyomvonala (elég a keréknyom) szintén burkolva legyen.

Enyhén lejtős terepen a behajtó kialakításánál kerülni kell a támfalas bevágást, a terepet elsősorban zöld rézszüvel alakítsuk. Meredek lejtő aljában (völgy felől) a garázs az utcavonalon, a kerítésként is szolgáló támfallal egybeépülhet.

Pincék

Bodrogkisfalud területén az egykori pincesor szinte teljesen eltűnt, már csak négy pinceoromzatot találunk a Bem utcán. A szőlőtermesztés mai napig sokaknak ad megélhetést, a bortermeléshez szükséges pincék viszont elszórtan találhatóak. Az új reduktív érlelési technológiához lényegében nincs már szükség a klasszikus pinceágakra.

A hegyoldalba vajt párhuzamos pinceágak bejárataként pinceoromzatokat találunk. A földdel takart lejáratak nagyon fontos a pince klímájának megőrzésében és a felszíni vizek eltérítésében, hogy a bor érlelését semmi sem zavarhassa meg.

Az egyedi tájérték pincesor hangulatát az egységes anyaghasználat adja, még sincs két egyforma pinceoromzat. A félköríves boltívekben egyenes szemöldökű ajtónyílásokat találunk, felette a vékony felfalazásban pedig gyakori a szellőző nyílás. Jellemző a terméskő és fa felületek aránya.

Bodrogkisfalud több telkén is áll még hagyományos pince, őrizzük meg, tartsuk karban értékeit.

- A régi terméskő fedkő helyett beton fedlap is készülhet a fal lezárására, színben szépen igazodik a szürkésbarna kövekhez.
- A terméskő pinceoromzatot időnként fugázzuk újra, ezzel elkerüljük a kőfal megbomlását. A fuga színe a kővel közel azonos legyen, a cement mellé kőport is keverjünk.
- A pinceajtók tölgyfából készülnek, akár a hordók. Egyszerű, látszó fa ácsokba épül egyedi vasalatokkal és finom részletmegoldásokkal, leleményes zárszerkezetekkel. A részletek elhagyása vagy arányainak megváltoztatása nagy veszteség lenne.
- A kovácsoltvas illetve lakatos rácszatok egyedi részleteket hordoznak, cifraság helyett nemes egyszerűséggel és kézműves igényességgel.
- Maradjunk az eredeti színvilágnál. A fém felületek selyemfényű fekete mázolászt kapjanak. A fa felületek védelmére régen sötétbarna diópácot tettek, ma olajbeeresztést majd több réteg viaszolást.
- A küszöbre és a hozzá vezető gyalogútra rendszeresen figyeljünk oda, a felszíni vizek nehogy bejussanak a pincébe. Ha a megközelítő út szintje évtizedek során megemelkedik, legyünk körültekintőek a csapadékvizek elvezetésével. Az árnyat adó, környező növényzet folyamatos gondoskodást igényel, hogy például a gyökérzete ne támadja a pincetorok falát.

A pincék felújításánál nagyon fontos, hogy megőrizzük az oromzat eredeti külméretét, az ajtónyílás kialakítását, a terméskő falazat szépen fugázott felületét, mert ezek adják különös báját.

Felújítás ~

A megvásárolt telken gyakran áll már egy meglévő ház, ilyenkor át kell gondolnunk, érdemes-e, szeretnénk-e megtartani. Személyes indokokon túl anyagi és műszaki szempontokat is mérlegelni kell, ezért mindig kérjük szakember segítségét. A döntéshez ismernünk kell, milyen állapotban vannak az épület szerkezetei (alapozás, falazat, földem, tetőszerkezet, nyílászárók). Szempont lehet, hogy a telken belül megfelelő helyen áll-e az épület, illetve az alaprajzi elrendezés változtatható-e az igényeinknek megfelelően.

Védett műemlékek felújítására, bontására szigorúbb szabályok vonatkoznak, szaktervezőt igényelnek.

Egy meglévő épület megvásárlása, majd felújítása és átalakítása kényelmünkre rendszerint lényegesen kisebb költséget és ráfordított időt jelent, mint egy azonos alapterületű új ház felépítése.

Előfordulhat, hogy egy rossz állapotú, régi épület (pl. egy hagyományos parasztház) számunkra olyan esztétikai vagy érzelmi értékkel bír, hogy emiatt vállaljuk a felújítással járó többletmunkát. Ha nem egy korhű, eredeti állapot visszaállítása a cél (mint például egy műemlékileg védett háznál), akkor bővítésre, átalakításokra is sor kerül, hogy a házat a mai igényeknek megfelelően használhassuk. Igazán jól sikerült felújításnál a régi és az új harmóniában megfér egymással.

- A felújításhoz ismerjük meg a ház történetét, építészeti értékeit, és törekedjünk rá, hogy azok az átalakítás után is megmutatkozhassanak.
- Idézzük meg az eredeti nyílásosztásokat, vakolatdíszeket, kiemelt gondossággal járjunk el az anyagok kiválasztásánál.
- Az utólagos vízszigetelés, a hőszigetelés, a tetőszerkezet megtervezése és kivitelezése. hozzáértő szakemberek irányításával történjen.
- Egy jól sikerült átalakítással a környezetünknek is példát mutatunk.

Meglévő házak esetén egy felújítás vagy utólagos hőszigetelés jó alkalom lehet arra, hogy egy kevésbé szerencsés léptékű (túl nagy, túl magas, vagy előnytelen alaprajzú) ház fő szerkezeteit megtartva a homlokzati osztások, tömegek változtatásával, a tetőidom tagolásával, az anyagok és burkolatok gondos megválasztásával vagy hozzáépítéssel a falusi utcaképhez illeszkedő házat hozzunk létre.

Az átalakítás jellegét mindig a meglévő utcaképhez igazítsuk. Földszintes, kontyolt tetős házsorban egy sátoztetős ház hátrafelé bővíthet további helyiségekkel, és akár tornác vagy terasz kialakítására is lehetőség van. A teljes épületen egységesen végigvitt, jó minőségű anyagok használata teremt kedvező összhangot.

Fenntarthatóság~

Fontos, hogy házuk gazdaságosan megépíthető, és energia-takarékosan működtethető legyen. Hogy ez megvalósuljon, költséges gépészeti rendszer kiépítése helyett/előtt a tervezés, a kivitelezés és a működtetés során az alábbiakat tartsuk szem előtt:

- átgondolt alaprajz (tájékozás figyelembe vétele, az átmeneti terek előnyeinek kihasználása, természetes árnyékolás lombhullató fákkal, lugassal);
- megfelelően tervezett, időtálló épületszerkezeteket válasszunk az építőipar divathullámai helyett,
- mindig ellenőrizzük le az új anyagokat olyan helyen, ahol már korábban beépítették – beszéljünk a tapasztalataikról a használóival;
- jól megválasztott, környezetkímélő és újrahasznosított építőanyagokat szerezzünk be, gondos kivitelezéssel építsük be, majd rendszeresen tartsuk karban;
- vásárlás történjen kevés csomagolóanyaggal, építkezés + üzemeltetés szelektív hulladékgyűjtéssel;
- racionális használat (takarékoság vízzel, árammal és fűtéssel, legyen téli-nyári szellőztetés);
- alternatív rendszerek kiépítése (esővíz hasznosítása, napelemek).

Ajánlások karakterterületenként ~

Történelmi településrész

A több mint száz éves épületek értékes potenciálokkal rendelkeznek, hiszen jellemzően helyi építőanyagokból, kézi erővel épültek fel, szakszerű karbantartással hosszú élettartam várhat rájuk.

Felújításuknál, korszerűsítésüknel ügyelni kell a helyes anyaghasználatra, építéstechnológiára, mivel az épületfizikai működésük a modern épületekétől eltérő. Figyeljünk az alábbiakra:

- ne zárjuk a nedvességet az épületszerkezetekbe, kerüljük a cementes lábazatot, cementes vakolatot, használjunk mészvakolatot és páraáteresztő anyagokat;
- mész vagy szilikát falfestés (földszínekkel) történjen a diszperziós műanyag festések helyett;
- álló arányú fa ablakokat építsünk be a műanyag helyett;
- pác + olaj + viaszolás könnyen felújítható felületkezelés kerüljön az asztalos munkákra;
- ha a falak alatt nincs vízszigetelés, akkor az épület körül vízgyűjtő drén kiépítésével elvezethetjük a talaj- és rétegvizeket;
- ügyeljünk a csatlakozó szerkezetek igényes kialakítására (lábazat, eresz, nyílászáró, könyöklő);
- szakszerű kivitelezéssel, valamint folyamatos karbantartással a mai kor igényeinek is megfelelő, de mindenekelőtt környezettudatos házzá válhat régi épületünk.

Új lakóterület

Általános szabály, hogy ne csak a telken belül gondoljuk végig, milyen épület illeszkedik legjobban a tájolóshoz, a meglévő növényzeti- és terep-viszonyokhoz, hanem vizsgáljuk meg a szomszédos épületeket, a környező beépítéseket, a település építészeti örökségét, hogy az adott utcaképből minél harmonikusabban viselkedjünk:

- az épület tömegképzésével, tetőidomával, magasságával;
- az anyag- és színhasználattal;
- a homlokzatokon elhelyezett nyílások arányaival, méretével;
- az épület és kert tervezett kapcsolódásaival, a fedett-nyitott átmeneti terekkel.

Adott esetben az építési telek kiválasztása történjen már úgy, hogy olyan házak álljanak a szomszédságában, amekkorát magunknak is szeretnénk.

Ipari terület

A helyszín megtalálása az első, melyet a település vezetőivel egyeztetve érdemes kiválasztani a tervezett tevékenység függvényében. A világörökségi védettség miatt ügyeljünk az illeszkedés betartására, a visszafogott tömegképzésre. Az épület telepítését nagy odafigyeléssel tervezzük, a kiszolgáló járműforgalom mozgásának biztosítására figyeljünk.

Természetes, nyugodt színvilágra és korszerű anyaghasználatra törekedjünk, a reprezentatív részekben a helyi terméskő alkalmazása javasolt.

A lakóházaktól nagyobb léptékű tömeget mindenképp védő fasorral, facsoporttal takarjuk – egy gondosan megtervezett kertészeti fejlesztés sokat ellensúlyoz a fokozott környezeti terhelésen.

Esti kivilágításnál mindenképp tartsuk be a 70. oldalon szereplő közvilágítási ajánlásokat.

Zöldterület / Mezőgazdasági terület

Az állattartó és gazdasági épületek zöldfelületi fejlesztésénél a hagyományos anyaghasználatot, klasszikus arányokat részesítsük előnyben, hogy a természeti környezetbe belesimuljanak. Nagyon fontos az épületeket takaró és árnyékoló, honos növényzet telepítése, ahogy régen a tanyaudvaroknak is természetes velejárója volt az árnyas facsoport.

Csarnoképület esetén egyszerű nyeregtető használata minimum 30fokos hajlásszöggel történjen, cserépfedéssel vagy állókorcos fémlemez fedéssel készüljön. Földszíneket alkalmazzunk.

Reischl Gábor *Mezőgazdaság és építészet* c. munkája gyakorlatias segítséget nyújthat a gazdálkodóknak a pontos szerkezeti kialakításokról, a különféle állatok egyre növekvő létszámát kiszolgáló többfunkciós terekről.

Tartózkodjunk a tájat elcsúfító mobil konténernek, lerobbant munkagépek, roncsautók kihelyezésétől.

Kertészeti ajánlások ~

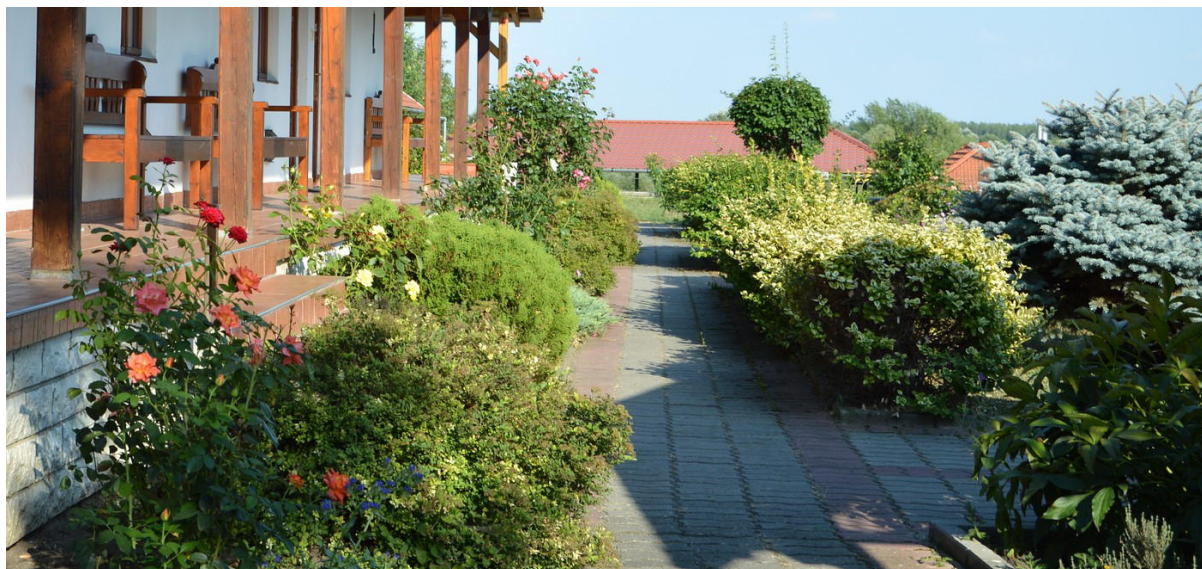
A zöldfelületek nagyon fontos szerepet töltenek be egy település élhetősége szempontjából, sőt az ide látogatóknak is a legelső pozitív benyomása, ha szeretettel gondozott, életerős, ápolt növényzetet lát.

Az építészeti ajánlásokhoz hasonlóan ezen kertészeti fejezetben sem a korlátozások számba vétele történik, hanem a változatos jó példák felsorakoztatása. Azt reméljük, hogy ihlető forrásként tudják használni saját területük csinosításához, szépítéséhez.

Magánkertek ~

Egy üres kertben álló ház olyan, mint egy bútorozatlan lakás, mindenkire nyomasztóan hat. A fákkal, bokrokkal, virágokkal beültetett udvar lelki felüdülést ad az ott élőknek: játszóhelyet a gyermekeknek, pihenő teret a felnőtteknek, és persze fenntartási feladatot minden évszakban.

A kert egy összetett élőhely, ahol az ember folyamatos, gondoskodó jelenlétére van szükség.

A gazdag növényzet életeret biztosít a különféle rovaroknak, madaraknak, és mindenféle háziállatnak, akik rengeteg látnivalót, élményt nyújtanak ezzel. A pompázó színek, egyedi formák, finom illatok összetett jelenléte minden érzékszervére hat a benne élő tulajdonosoknak. Ezek mind befolyásolják a hangulatukat, közérzetüket, és emelik vagy éppen lerontják a kertben eltöltött pihenés minőségét.

A falu élétéhez hozzá tartozik, hogy a lakóház körül kutya és macska van, jellemzően családtagként szeretik. Hátul a gazdasági udvarban mindenütt szárnyasok (kacsa, liba, tyúk, pulyka, galamb) és négy lábúak (sertés, marha, ló, juh, kecske, nyúl) voltak régebben, mára szinte ritkaságszámba mennek. Nem is örül a szomszéd, ha felmerül az állattartás szándéka, pedig a szélirány figyelembe vételével, gondoskodással, mindennapos trágyázással, megfelelő növényzet ültetésével nem terheli környezetét.

Hátsó kertek

Az emberek sokszor csak arra figyelnek oda, hogy az utca felől szépen kialakított, gondozott udvarral fogadják a vendégeiket.

A telek hátsó része gyakran látható viszont egy másik utcából, vagy akár a borvidék fő közlekedési tengelyéről, a 37-es főútról. Érdeemes ezért végiggondolnunk, hogy a hátsó kertben is rendet tartunk, ne halmozzuk fel ott a lomot, a műanyag törött vödröket, a roncsautók darabjait. Egy tekintélyes nagy fa, akár örökzöld fenyő ápol és eltakar, jótékonyan megvezeti a szemünket, pozitív benyomást ad.

Előkertek

Sokszor nem tudatosodik bennünk, hogy egy fákkal beültetett előkert milyen sokat takar egy szokatlan tömegű házból, vagy hogy milyen szépen eltereli a figyelmet az épülethez vezető lévkábelekről.

A tökéletes kert szerves egységben van a lakóházzal – nagy lombtömegével az épület hűtésében és árnyékolásában igen jelentős szerepet kap. Zöldfelületei hozzájárulnak a település vízgyensúlyához is.

A növényválasztásnál vegyük figyelembe a termőhelyi viszonyokat, a légvezetékek helyzetét, a kiválasztott fajták növekedési ütemét (biztosítsuk a megfelelő életteret, a megfelelő benapozási időt), társításuknál pedig gondoljuk végig hónapról hónapra a színharmóniát.

Érdeemes többszintes kertekben gondolkodni.

Napjainkban eltérő stílusú magánkertek jellemzőek: a hagyományos, falusi jellegű udvar helyett ma már a legáltalánosabb (nemcsak az új építésű házak mellett) a modern, városias díszkert. Ahogy (szinte) megszűnt a háztáji gazdálkodás, ez természetes folyamata a települések fejlődésének, tükröződik az utcakép hangulatában.

Burkolatok, szegélyek

A nagy méretű, egybefüggő térburkolatok nyomasztóan hatnak, ezért fontoljuk meg, hogy csak a keréknyomban alakítsuk ki a bevezető utat, közte gyepp fusson.

A kerti burkolatokkal alkalmazkodjunk az épületnél használt helyi építőanyagokhoz. Részesítsük előnyben a természetes, újrarakható és jól karbantartható anyagokat. Kerüljük a ríkító színeket és mintázatokat, melyek hamar idejétmúlttá válnak. A beton felületek általában nem esztétikusak: rideggé, nyomasztóvá teszik kertünket. Nyáron hamar felmelegsznek, télen hamar átfagynak – ez nem kedvez a mellé ültetett növényeknek. Egy szépen öregedő, természetes burkolat sosem megy ki a divatból. Kísérő szegéllyel pedig rendezetebb, befejezettebb lesz.

Autóbehajtó építése

Az utca felé történő viselkedés egyik látványos eleme, hogy miként alakítjuk ki a nagy- és kiskapuhoz vezető utat. Sok helyen csak a kiskapuhoz készítenek járdát, a nagykapu előtt füves terület marad. Máshol önálló parkolóhelyet is tesznek a kapuk elé, akár több autó számára.

A legegyszerűbb a kavicsszórt felület. A betonozott felületek csúnyán öregednek, sőt a tűzifát szállító, nagyobb tömegű teherautó alatt gyakran szét is repedeznek. Mutató megoldás a helyi terméskő, vagy egyszerű szürke térkő kiselemes burkolat teherhordó vastag kavicságyazaton (legalul geotextil réteggel).

Kerti bútorok

Ahogy a kerítést helyi anyagokból, az épület anyaghasználatával összhangban készítsük, úgy az egyéb kerti építményeket, kerti bútorokat is. Kerüljük a fehér, vagy még feltűnőbb színű műanyag bútorokat. A fém, a fát válasszuk a meszelt falak mellé. A lekérgezett, ápolts faanyag sok nemzedéket kiszolgál.

Madárbarát kert

A madárvédelem alapját az odúk és itatók (télen gyakran újratöltött langyos vízzel) kihelyezése és a téli madáretetés (pl. napraforgóval) jelenti. Kertünk gondozásánál figyeljük a madarak szempontjait:

- Az oldalról zárt bokorcsoportokkal nyújtunk biztonságos fészkelő helyet a madaraknak.
- A cserjéken érdemes fészekrakásra alkalmas elágazásokat kialakítani a metszés során.
- Bokor alatt/között hagyjuk meg a hullott leveleket az avarszinten élő élőlények megtelepedéséhez.

- Legyen a kertben örökzöldek csoportja vagy idősebb egyede.
- Hagyjuk meg a kertben az idős, terebélyes fákat.
- Ne permetezzük a kertet! A mérgező lárva, rovar elfogyasztása a madarakat megmérgezi.
- A vegyszermentes kertért célszerű az őshonos, ellenállóbb gyümölcsfajták beszerzése, szaporítása.
- Legyen olyan háborítatlan, biztonságos kertsarok, ahová évente csak egyszer megyünk be, amikor lekaszáljuk. A biológiai sokféleség növelését segítik a nyíratlan gyepfoltok.
- Kertünk növénytermései nyáron, ősszel és télen is táplálékot jelentenek a madaraknak. Szüretkor a gyümölcsstermésből párat hagyjunk a fákon (pl. alma) és bokrokon (túztövis, kökény, madárbirs, tatár-lonc, csipkerózsa bogója).
- A madáretetést csak a havas napok idején szükséges végezni, amikor nem jutnak a talajlakókhoz.
- Terítsük szét a komposztot a beton kútgyűrű vagy műanyag komposztláda használata helyett.

Semmiképpen ne adjunk a madaraknak paprikás vagy sózott szalonnát, kolbászt, csontkukacot, kenyér- vagy süteménydarabkákat, pattogatott kukoricát, nyers rizst, sósogyorót vagy margarint.

Lepkebarát kert

A lepkebarát kertben a két legfontosabb, hogy vegyszermentesen ápoljuk növényeinket, és hogy mindig legyen színpompás, nektárdús virágunk. A lakóter közelében kialakított kertrész remek látvány a házból is, pergolára felfuttatott kúszónövényekkel (kúszólonc, trombitafolyondár) többszintessé tehető.

Sok virág ehető, amit bátran használhatunk az ételeink pompás díszítésére:

Almafa virága, Árvácska, Bársonyvirág, Bazsarózsa, Bodzavirág, Borágó, Búzavirág, Dália, Fehér akác, Fukszia, Ibolya, Körömvirág, Közönséges orgona, Levendula, Metélőhagyma, Rózsa, Sarkantyúka, Sásliliom, Százszorszép, Tökvirág.

Ideális megtalálni az élővilág békés egyensúlyát, hisz nem kevés bosszúság, ha a dísnövényeket vagy a veteményeskertet élőködők pusztítják.

A kártevők ellen nélkülözhetetlenek a fűszernövények. Erős illatukkal (és később áztatmányaikkal) riasztják a kártevőket, csalogatják a megporzó rovarokat, és virágaikkal, illatos lombjukkal gyönyörködtetnek bennünket – a magyar konyhában is nélkülözhetetlen hagyománya van használatuknak: *kapor, bazsalikom, büdöske, körömvirág, snidling, sarkantyúka, csombor.*

Gólyafészkek

A fehér gólya fokozottan védett faj, a gólyafészkek a magyar falusi utcaképhez szervesen hozzátartoznak. A Madártani Egyesület online gólyafészkek-adatbázisa szerint tíz fészekből nyolcban volt fehér gólyapár 2018-ban. Ebből négy helyen volt sikeres költés, a 11 fiókából 10 fióka maradt meg és repült el Afrikába augusztusban. Alkalmi fészeklátogatásokat többet is regisztráltak.

Jellemzőn mérgezett étel fogyasztása, vagy a közép- és nagyfeszültségű vezetékekkel való ütközés okoz halálos balesetet. Áramütés veszélye miatt minden fészeknél ajánlott a gólyakosár (a fészkeknek legalább 1 méterrel magasabban kell lenni a vezetékeknél), és javasolt az oszlopfejezeteket szigetelő burkolattal ellátni.

Komposzt

A komposztálás során otthoni hulladékaink 30%-ának, a szerves, növényi eredetű anyagoknak a természetes biológiai lebomlását segíthetjük elő. Az érett komposzt humuszanyagaiban a tápanyagok olyan formában vannak jelen, amitől javul a talaj szerkezete, vízháztartása, és nő a talaj biológiai aktivitása, mivel visszajuttattuk a tápanyagokat.

- Válasszuk ki a helyét a komposzttnak. Természetes anyagból, hézagos deszkázatból építve udvarunk díszé is lehet.
- A komposztálás alapja a jó oxigénellátás, hogy a nemkívánatos baktériumok ne szaporodjanak el.
- A komposztáló aljára érdemes faaprítékot szórni a levegőzés miatt. Az anyagokat változatosan rétegezzük, földdel vegyítsük, keveréssel és átrakással segítsük az egyenletes érési folyamatokat.
- Komposztba való: zöldség- és gyümölcshulladék, tojáshéj, kávé- és teazacc, elszáradt szobanövények levelei, növényevő állatok ürüléke, fűrészpor, faforgács, fűnyesedék és kerti gyom, de leginkább a fák alól összegyűjtött levelek (avarégetés helyett) és lehullott gyümölcsök. A fatüzelésből visszamaradt hamu porát is érdemes mértékkel rászórni, mivel értékes komposztadalek.
- A komposzt érését segítik a *pitypang*, *cickafark*, *csalán*, *kamilla*, *macskagyökér*, *tölgyfa* és *bodza levele*.
- Több olyan anyag is van, ami nem kerülhet a komposztálóba. Ilyenek a szintetikus anyagok, ételmaradék, hús, csont, beteg növényi részek és húsevő állatok ürüléke (fertőzés veszélye).
- A déli gyümölcsök héját sem ajánlatos beletenni, mivel – főleg a citrusfélék - olyan vegyszereket tartalmazhatnak, ami a komposztban megjelenő, ott szaporodó, fontos élőlényeket elpusztítja.
- Ha örökzöld sövényként tujánk van, a komposztba nehegy betegyük, hisz rengeteg tetűt vonz.

Közterületek ~

A közterületek minőségének fontos jelzője, hogy

- ~ milyenek a közterületi burkolatok, az autós és a gyalogos felületek kialakítása;
- ~ van-e rendezett útpadka, járda mindenütt, fedett vagy füves-e a vizesárok;
- ~ milyen utcabútorok (padok, szemetesek) öltöztetik;
- ~ milyen információs táblákat találunk benne;
- ~ milyen a közvilágítás hangulata (lámpák típusától a fényszíntől a fényerősségig);
- ~ vannak-e zavaró léghébelek, vagy rossz helyen vezetett közműcsatornák;
- ~ vannak-e rangos köztéri alkotások, emlékhelyek, szobrok;
- ~ pihenésre, sportra, játékokra van-e kialakított területe;
- ~ ápolt és változatos növényzet díszíti-e.

Bodrogkisfaludon a Polgármesteri Hivatal, egyúttal az Általános Iskola udvarán egy gyönyörű örökzöld fenyő köszönti a betérőket.

Az önkormányzati épület előtt gondozott virágkert pompázik tarka színekkel, játékos összeállításban.

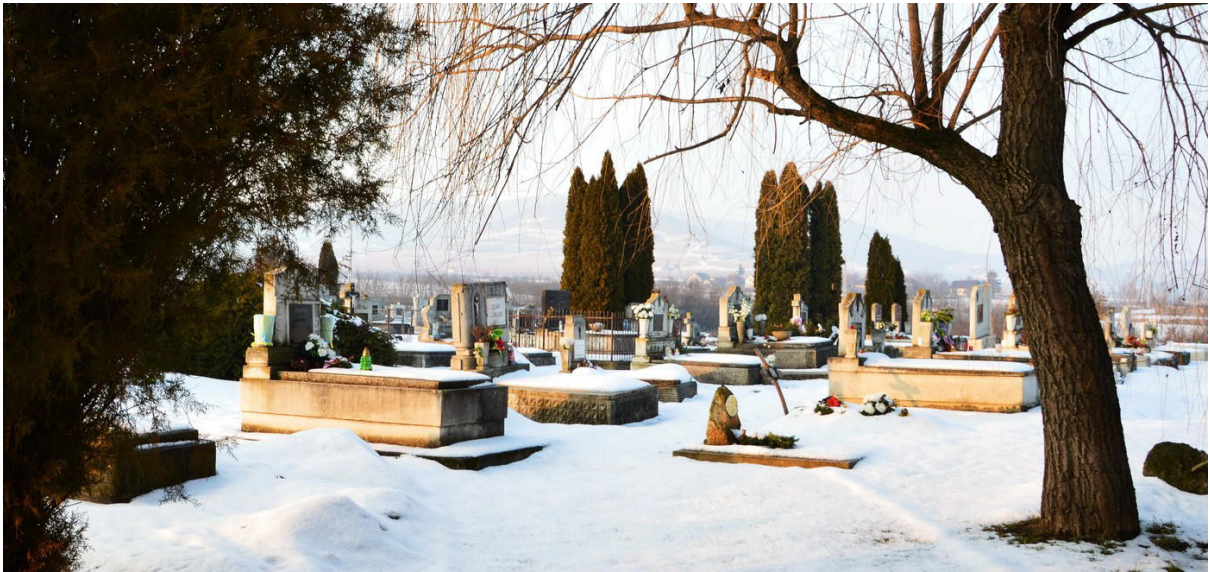

Közterek, parkok, folyópart

A belterület legnagyobb zöld közterületét a Bodrog-gát mellett találjuk. Hangulatos pihenőhelyet nyújt az egykor felduzzasztott tavacska. A hűsítő vízfelszín nádas szegélyezi, körbe sétány övezi, mellette koros fasor áll, árnyas lombzatuk pihenésre marasztal. Fa építményeket találunk itt.

A hosszan elnyúló gyepfelületen egy lovastanya épületegyüttese rejtőzik: karámok és fedett lovarda.

Temető, útszéli keresztek, emlékhelyek, szobrok

A szép köztéri alkotások és a temető kő és műkő munkái a mesteremberek hozzáértő segítségével felújíthatóak.

Rendszeres javasolt megtisztítani, évente alaposan megvizsgálni állapotukat, ezáltal megelőzhetőek a komolyabb restaurálási költségek.

2016-tól a településen áthalad a Szent Erzsébet Út, hogy Tokajban összeérjen a Mária Út kelet-nyugati ágával. Az útszéli keresztek megújulását így (szakrális épített kiselemek rendbetétele jogcímen) a zarándokút szervezőivel összefogva pályázta meg az önkormányzat.

Fasorok, utcafronti ültetések

A tájépítészeti szemlélet kiemelten fontos elemként, kertépítészeti emlékként kezeli a fasorokat.

A település utcáin rangos fasorokat találunk, például idős vadgesztenye fákat a római katolikus templom nyugati oldalán, és a Klapka utcában.

Tekintélyes magasságú fenyőfákat is találunk minden utcában, sok-sok magánkertben, aminek az előzménye, hogy az egykori bárói kert erdei- és feketefenyőit mai napig igen szépen gondozza az önkormányzat a bárói pincétől a sportpályáig, az iskolától az orvosi rendelőig. Ez adja meg az egyediségét, a tekintélyét a településközpontnak, hogy több száz éves fák őrködnek itt legbelül.

A kerítések és az út között sokan gyümölcsfákat (szilva, meggy, cseresznye, körte, stb.) nevelnek, vagy bokrokat, virágokat ültetnek. Ez értékes, folytatandó hagyomány.

A rendelőépület előterében lévő magasságásokba ültetett változatos virágültetések és az itt megemelt bejárati térszint modern, kisvárosias léptéket adnak a főutcának.

Új növények telepítésekor az őshonos, táji adottságoknak megfelelő növényfajták javasoltak. A tájidegen (invazív), kerülendő fajok részletes listáját a Településképi Rendelet tartalmazza.

Járdák, lépcsők, mellvédek

Az 1848-49-es szabadságharc emlékhelye a legrégebb kialakítású, riolittufa tömbkő elemekből faragott. Dícséretes példa az Öreg-Tölgy teresedése előtt a terméskőből rakott, szélesen szerkesztett lépcsősor.

A Patrícus Borászatnál is láthatjuk, hogy a lejtős terepadottságok mellett mindig javasolt a finom, érzékeny vonalvezetés, természetes anyaghasználat, a kiegészítő növények telepítése. Illeszkedésüket a terméskő mellvéd tovább erősíti.

A főutca, a játszótér és a sportpályák gyalogos összekötése a helyi terméskő, riolittufa lapokkal kirakott járdákkal, rámpákkal történik, és a terepszintet is ugyanabból a terméskőből falazott mellvédek tagolják teraszokra. A fás-ligetes növényzet folyamatosan biztosítja a napfényes és az árnyékos teresedések szép harmóniáját.

Utcabútorok

A meglévő bútorzat elég változatos, mindig a környezetéhez illeszkedő – jó a színük és anyaghasználatuk. A templom előtti, Ványai István téren rangos bútorzat áll öntöttvas lábakon, fa ülökével. Az emlékhely körüli díszkorlát, a díszvilágítás és a szemetes tárolók stílusa mind-mind hozzá van igazítva színben és anyaghasználatban is.

Az 1848-49-es emlékoszlop mellett rönkfából készült, egyszerű ácsolt pad és asztal van kihelyezve rusztikus szemetessel. Itt is megtaláljuk a pihenőhely melletti árnyas facsoportot, a területet lehatároló, elszegő terméskő mellvédfalat.

Játszóterek, sportpályák

A focipályát a település központjában találjuk, mellette egy sport öltöző szolgálja ki a versenyzőket. A zöldfelület folyamatos karbantartást, gondozást igényel nem csak a pályán, hanem teljes környezetében.

A szegélyező, árnyékos fasor több másfajta rendezvénynek, pl. motoros találkozónak is rendszeresen helyet ad.

Játszóterek építésénél tartsuk be a szigorú gyermekvédelmi szabályokat, mely az anyaghasználatra, a felületkezelésre, és a balesetvédelemre vonatkozik. Árnyat adó növényekkel körülvéve jól használható, kedvelt játszóteret kapunk.

A focipálya mellett közadakozásból, civil összefogással valósult meg az a gördeszka- és bmx-pálya, ahol Bodrogkisfalud fiataljai, illetve a szomszédos településről érkező ifjúság nap mint nap próbára tehetik ügyességüket. Fontos közösségi tér lett ez a gyermekeknek, és nyáridőben nagy vonzerővel bír a borvidékre látogató családoknak is. Virágzó cserjék ültetésével tehetjük kedvesebbé környezetét.

Köztéri parkolók

A temető hosszú, riolittufából épített szép terméskő kerítése előtt nagyobb parkoló került kialakításra. Illő megoldás a helyi terméskő burkolólapokból kialakított felülete, ami mellett szerencsésen megőrizték a hatalmas örökzöld fenyőfát, hogy árnyékával a parkoló járműveknek szolgáljon.

A magas kapuszlopok figyelemfelhívóan jelzik a temetői autós- és személybejáratot.

Feliratok, hirdetések, reklám táblák

Többléle, igényes információs tábla és reklámfelület van a faluban: természetes fa és fém anyagokból, visszafogott föld színekkel, a bájos kézi kialakítástól egészen a számítógéppel megtervezett, elegáns cégtábláig, a kovácsoltvas cégerektől a homlokzati betűnkénti festett feliratokon át a kézzel fonott kapudíszig – szép rendben mindenütt az adott funkciót legjobban hangsúlyozó viselkedés.

Báró Schell Ferenc kúriájából az 1960-as években alakították ki *Községi Könyvtárat és Művelődési Házat*. Kultúrcsoportokat szerveztek, klubfoglalkozásokat tartottak, és filmszínházat is kialakítottak, ahol hetente kétszer 120 férőhelyes filmvetítés történt. A *Művelődési Terem* 300 fő befogadására volt alkalmas. Mindenki ezen bejárati boltívre festett szép felirat alatt lépett az épületbe.

Érdemes lenne folytatni ezt a hagyományt, a vakolt falra felfesteni cégfeliratokat, közintézmények neveit.

TypoJam nemzetközi alkotótábort szerveztek Bodrogkisfaludban három éven át neves alkotók vezetésével, civil kezdeményezésként. Az első évben egy parafa dugóból épített betűinstalláció készült el, mely érzékeny, kereső gondolatokkal fejtette fel, szötte tovább a település finom lelki rétegzettségét.

Fontos, hogy grafikus szakemberek munkája segítse a közterületen megjelenő házsámok, utca- és információs-táblák, intézményfeliratok ízléses, példaadó megjelenését.

Közterületi megvilágítás

- ~ fényszennyezés csökkentésére törekedjünk, díszvilágítás használatát korlátozzuk főbb napszakokra;
- ~ a vagyon- és közlekedés-biztonsághoz elég az alapvilágítás;
- ~ a közterületi megvilágítás legyen egyenletes, amihez általános esetben a 4Lux fényerő megfelelő;
- ~ kerüljük a föld alá rejtett fényforrásokat, a felülről érkező fény a természetes;
- ~ ne világítsunk a gyalogosok és az autóvezetők szemébe irányított fényforrással;
- ~ törekedjünk a meleg fehér fényű világítás használatára, aminek a színhőmérséklete 3000K alatti;
- ~ kerüljük a fényreklámokat, különösen a villogó fények és futó fények használatát.

Műszaki létesítmények elhelyezése (hírközlési objektumok, közművek)

A település teljes közigazgatási területe tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő, a külterületek többféle természetvédelmi oltalom alatt állnak.

Az övezetben az infrastruktúra-hálózatok berendezéseit a tájképi egység megőrzését nem veszélyeztető műszaki megoldással kell elhelyezni. Természetvédelmi területeken (amennyiben a műszaki objektum, hálózat telepítése nem elkerülhető) azt csak a növény- és állatvilág veszélyeztetése, élőhelyük zavarása nélkül szabad megvalósítani.

A telepítés általános szempontjai

- ~ a helyszín, a nyomvonal megfelelő megválasztása (legyen kevésbé hangsúlyos vagy értékes helyen, a lehető legrövidebb nyomvonallal, ne kelljen a telepítés miatt fát, értékes növényt kivágni);
- ~ az objektum minél kisebb területet foglaljon, a szükséges legkisebb magassággal;
- ~ az építmény színe a környezettel harmonizáljon (közepes tónusú, természetes földszínek javasoltak, mindemellett a túl világos és a túl sötét folthatás nem minden évszakban előnyös);
- ~ tájba illő anyaghasználat, tömegképzés (tájba illesztés hagyományos építészeti eszközökkel);
- ~ rendezett környezet, növénytakarás (kertészeti eszközök gondos figyelembe vétele, elsősorban a meglévő, őshonos növények használata).

Mai példák ~

Az újonnan átadott közösségi épület hagyományos arányrendszerrel, terméskő és fa hangsúlyos használatával, fedett előtér alatti nagy nyílászáróival hívogatja látogatóit.

*Az öreg tölgyfa lombkoronája a fedett nagy előtere a Kiállító Épületnek, terméskő nagy nyitott terasza otthona számos közösségi, vendégváró rendezvénynek.
Az épület tradicionális anyaghasználatával és nyugodt nyílásrendszerével a világörökségi értékeket hirdeti.*

A Községi és Vendégház felújítása során megőrizte az egykori Haller kúria tömegét és térrendszerét. Rendezett, ünnepélyes külsővel várja a vendégeket.

A Zakator Vendégház hatalmas fogadótereit rejti az utcafronti, hagyományos léptékű, épületszárny. Fehér, vakolt homlokzatán osztott fa nyílászárókkal, terméskő lábazattal és figyelmes kertészeti ültetésekkel illeszkedik az utcaképbe.

Széles nagy portára épített új lakóház rangos utcafronti tömeggel, tágas nagy terekkel biztosítja a sokgyermekes család kényelmes lakóterét. Szín- és anyaghasználata hagyományörző.

Az újjáépített lakóház fiatal borász család otthonát rejt. Agyagcsereppel kontyolt tető, téglafejezetes tagolt kémény, hőszigetelt fa nyílászárók, vakolt falak, riolittufa terméskő lábazatok készültek. A kertet tömbkő kerítésfal szegélyezi.

Otthonos léptékű családi ház vakolatkeretes oromzattal mértéktartóan tekint az utca felé. Sötétzöld fa nyílászáróival, halványsárga falakkal, terméskő munkákkal (épületlábazat, járda, kerítés) szépen összenőtt a kertben ápoltnövényekkel, útszéli nagy diófával.

Kisfalucska Vendégház két szállásépülete hagyományos hosszházas telepítésű, kétszintes oromzati architektúrája tekintélyt sugallva fogadja a betérőt. A belső tornácok léptéke, anyaghasználata és részletképzései családias légkört biztosítanak.

A Patricius Borház Kft. impozáns épülete, a felújított és megbővített uradalmi prészház messziről uralja a tájat, méltó dísz a Várhegy szőlőültetvényekkel tagolt lejtőinek. Egyszerű, nemes arányait a helyi riolittufa tömbkövek, az osztott fa nyílászárók és a vakolt fehér testes falak, boltíves nyílások használatával éri el.

Természetes anyaghasználat, modern térfalak között kimagasodó hagyományos tömeg jellemzi a Derezla Kft. bodrogkisfaludi üzemépületét. Igényes zöldfelületi ültetés szegélyezi.

Közösségi Borászati épületegyüttes készült legújabbban a település határában. Nagy méretét az egyszerű, nyeregtetős tömegek tagolásával csökkenti. A modern, patinásított fémlemez hagyományos korcolt kialakítású. Átadása védőfásor ültetését követően történt.

A Hangavári pincészet széles nagy telkén az épületek több udvarrészt határolnak elválasztva a vendégforgalmat a családi élettől. Egyszerű tömegek, nemes anyaghasználat. Gondozott kertet találunk a szép terméskő kerítés mögött.

A Bodrog-gáton belüli pihenőpark különleges adottságát növelte meg a 2018-as építész építőtáborban elkészült fa stég. Az árnyas vízpart egyéni és csoportos szabadtéri rendezvényt egyaránt ki tud szolgálni.

Összegzés ~

Milyen most, és milyen legyen ezután Bodrogkisfalud?
Rajtunk múlik, hogyan folytatjuk tovább az építést, az ültetést az örökül kapott szép tájban.

E Kézikönyv értékválasztásra sarkall. Dönteni az egyensúlyban lévő, szép és harmonikus, a közösséghez mindenkor igazodó viselkedés mellett, vagy választani az egyén külön útját, és az építőipar meghökkenítő, múlandó divatjait.

A Kézikönyv annak az üzenetét hordozza, hogy döntsünk örökségünk mellett, és hittel, elszántsággal, közösen összefogva álljunk ki értékeinkért, hagyományainkért, együvé tartozásunkért.

Ezen folyamatosan bővülő kiadvány évente felülvizsgálatra, kiegészítésre kerül Bodrogkisfalud Község Önkormányzatának Képviselőtestülete jóváhagyásával.

Várjuk a helyi lakosok javaslatait a jó példák teljes körű bemutatásához!

Bodrogkisfalud Község Önkormányzata megbízásából készült.

Felelős Kiadó: Ádám László Polgármester úr

Településképi Arculati Kézikönyvet írta és szerkesztette:

Kovács Ágnes építészmérnök
Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Településrendezési és
Építészeti-Műszaki Tervtanácsban Bodrogkisfalud főépítési felelőse

Tájképvédelmi munkarész tanácsadói:

Petrovics Zoltán és Serfőző József

Térképeket szerkesztette:

Kovács István Zoltán

Fényképeket készítette:

Bereczki Zoltán, Csicsekné Vissi Éva, Hrabina Erik, Kósa Károly,
Molnárné Zborai Beáta, Petrovics Zoltán, Tóth Géza, Zempléni Renáta
és Kovács Ágnes

Kézikönyv készítésénél segítséget adtak:

Csicsekné Vissi Éva, Márkus Mónika és Molnárné Zborai Beáta

Forrásmunkák:

Erhardt Gábor: Tokaj-Hegyalja történeti vázlat, 2017
Erhardt Gábor: Tokaj-Hegyalja településtörténeti vázlat, 2017
Takács László - Kovács Zsolt: Bodrogkisfalud története, 2000
Mapire – Történelmi térképek online, mapire.eu
Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület mme.hu golya.mme.hu
vilagorokseg.hu,
borealisz.hu légifotó

Köszönet illeti a korábban elkészült Településképi Arculati Kézikönyvek mintaadását.

